

بەرنامەى رزگارى مروڤ

ريڭاكانى

منتدى إقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

پەروەردەى ئيمانى

م.سلاح قادر حسين چنارەى

◀ چۈن لى زىان بەدوور ئەبى ؟

◀ چۈن چاك دەبى ؟

◀ كە :

◀ چاكىتى ناواتى ھەموو مروڤىكە .

◀ مايلى خوشى و سەربەرزىيە .

لتحميل أنواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

پدای دانلود کتابهای مختلف مراجعه: (منتدی اقرا الثقافی)

پۆدابهزانانی جوهرها کتیب: سەردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتيب (کوردی , عربي , فارسي)

بہرنامہ‌ی رزگاری مروف

ریڱاڪانی

پهروهردهی ئیمانی

مامؤستا

سه لآح قءادر حوسهین

چنارهیی

۲۰۱۳

چاپی یهڪم

ناوی کتیب : پیځاګانی په روه رده ی ئیمانی

نوسینی : م . صلاح قادر حسین چناره یی

دیزاینی بهرګ : نظام الدین صلاح

نوبه ی چاپ : چاپی یه که م

تیراژ : (۱۵۰۰) دانه

له بهر یوبه رایه تی گشتی کتیبخانه گشتیه کان

ژماره () ی سالی ۲۰۱۳ ی پیدراوه .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیشکش به :

• گیانی پاکی هموو پیشینه‌کان و شه‌یدانی کاروانی

خواناسی ..

• هموو تیکۆشه‌رانی ریگای راستی (صراط المستقیم)

• هموو چاکه خوازان .

پیشہ کی

بہ ناری خوی به خشنده میهره بان

سو پاس و ستایش بو نهو خوی بهی که ریزکی تایبه تی به مرؤه
به خشیوه ، درودی نهو خوا گه وره برژئی به سر گیانی . پاکی پیغه مبه ری
نازداردا که چل سال له قوتا بخانه یه کی تایبه تی خوییدا فیرکرا و
په روه رده کرا و به روانامه ی سرکه و توترین په روه رشکار و پیشه وایی پی
به خشرا له لایه ن په روه ردگار ه وه :

﴿يَتَأْتِيَ النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا﴾^(٤٦)
وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِآذِنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا ﴿٤٧﴾ وَنَشَرِ الْمُؤْمِنِينَ بِأَنَّ هُمْ
مِنَ اللَّهِ فَضْلًا كَبِيرًا ﴿٤٨﴾ ﴿الأحزاب/ ٤٥-٤٧ .

واته : نهی پیغه مبه را بیگومان ئیمه تۆمان نار دووه تا کو شایه تیدهر
بیت (به سر ئوممه تی ئیسلامه وه که په یامی خوات پی راگه یاندون) وه
مژده به خشیوت (به ئیمانداران به وهی ره زامه ندی خواو به هه شتی به رین
چاوه رنیانه) وه تر سینهر بیت بو (بی باوه ران له خه شمی خوا و دۆزه خ) .
وه به رنامه ی به ختیار ی مرؤ فیشی بو نارد :

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ
الدِّينَ﴾ الزمر/ ٢١ .

واته: بېگومان ئىمە ئەم قورئانەمان رەوانە كىردوۋە بۇ تۆ ئىمە
 پىنغەمبەر(ﷺ) تا حەق و راستى رون بىكاتهۋە ، كەواتە تەنھا خوا بپەرستە
 و ملكەچ و دىلسۆز بە بۇ ئايىن و بەرنامەكەى .

ئەوجا پىنغەمبەر(ﷺ) خۇى بو بە ھەلگىرو پەپىرەوكارىكى راستەقىنە و
 باشتىرىن نمونە بۇ لىۋەرگىرتن و شىۋىنكەۋىتى :

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ
 وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾ الاحزاب/۲۱.

واته: سۆيىن بە خوا بە راستى پىنغەمبەرى خوا چاكتىرىن سەرمەشقى تا
 چاۋى ئى بىكەن و شىۋىنى بىكەن ، بەتايىبەت بۇ ئەۋ كەسانەى رەزامەندى
 خاۋايان مەبەستە ، سەرفىرازى قىيامەت ئاۋاتىيانە ، ۋە بەردەوام يادى خوا بە
 زۆرى ئەنجام دەدەن و زامانىيان پاراۋە بە يامى ئەۋ .

بەئى ئەم ئەركە بە پىنغەمبەر(ﷺ) سىپىردا لەۋ چەرخەى كە بەھۋى
 نەفامى وگومپرايى مەۋقەكانەۋە بوۋ بوۋ بە تارىكىستان و جەنگەلستان، بە
 خەباتى بىن وچانى پىنغەمبەر(ﷺ) بانگىردى مەۋقەكان بۇ سەر راستە
 شەقامى ئىسلام، پەرۋەردەكردى ھاتۋان بە پەرۋەردەى قورئانى،
 شارستانىيەتىكى ئىسلامى بەرپابوۋ ، بو بە چەرخى زىپرىن .

بەئى خۋاى خاۋەن ھىزو تواناى رەھا بەختەۋەرى دنيا و قىيامەتى
 بەستۋە بە ئىرشادو ئامۇزگارى قورئانىيەۋە، ئەمەش بەۋ كەسانە
 دەبەخشىت كە ھەۋلى بۇ دەدەن و خەباتى لە پىناۋدا دەكەن، ئاشكرايە
 ھەر مەۋقەك ھەلگىرى بەرپىرسىتى كەسىتى خۋىيەتى ، دەبى زۆر بە گەرمى
 لە خەميا بى، تاكو خۋى نەدۋىرىنى ، ۋە نەفسى خۋى پاك و پوخت بكاو

نیمان و ترسی خوی تیا برویښ، نهوکات خوی دوزیوه ته وه و بوو ته
خاوه نی گه وره ترین دهسکه وت.

جا براو خوشکی باوه پردارم ؛ هیزو تواناکانت به گهرمی بڅه کار له
پیناو سرکه وتنی خوت و وده سته پینانی بهختیاری ، باش ناماده به بو
وهرگرتن له پروه رشکاره دلسوزه کهت .. له پاشدا له پیناو ته واوکردنی
باوه پرکه تدا بکه وه خه می برا و خوشکانت ، پیغه مبه ر(ﷺ) فرمویه تی :
{ لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ } ..

هر نه و پالنه رهش به ندهی جولاند و قه له ممرته دهست تا خزمه تیک
پیشکesh بکه م به برا و خوشکه مروفه کانم به گشتی و باوه پرداراز به
تایبه تی.

به هیوای پشتیوانی و تهوفیقاتی خوایی ..

نوسه ر

به‌نامه‌ی رزگاری و ناسودهی مرقف ..

خوای گه‌وره ؛ به‌دیهنه‌ری بونه‌ور و مرقفه‌کان ، مرقفی به‌دیهنه‌ناوه و له‌سه‌ر زه‌وی نیشته‌جیی کردووه و ئه‌رکیکی زۆر گه‌وره‌ی پی سپاردوه و به‌نامه و پیغه‌مبه‌رانیشی بۆ نادون ، دواين پیغه‌مبه‌ریان محمده (ﷺ) به‌نامه‌که‌شی ئیسلامه که سه‌رچاوه سه‌ره‌کیه‌که‌شی قورئانه ، ئه‌و قورئانه که هیچ شتیکی فه‌رامۆش نه‌کردووه و هه‌موویشی له شوینی گونجای خۆیدا داناوه :

﴿الرَّ كَتَبَ أَحْكَمَتْ ءَايَتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ﴾
مرد/۱.

واته : ئه‌مه کتیب و په‌یامیکه که ئایه‌ت و یاساکانی به‌ شیوه‌یه‌کی راست و دروست پیکه‌وه په‌یوه‌ست کراون و جۆش دراون، پاشان درێژه‌یان پیسراوه و روون کراونه‌ته‌وه له‌لایه‌ن زاتیکه‌وه که دانا و به‌ ناگا و لیژانه .

﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾ القمر/۴۹ .

واته : بیکومان ئیعه هه‌موو شتی‌کمان به‌ نه‌ندازه و نه‌خشه‌ی دیاریکراو دروست کردووه . به‌ئێ قورئان ده‌رمانی ده‌رده‌کان ده‌خاته به‌ر ده‌ستی مرقف ، رێنمایی جوان و وردی به‌کار هیئانیان ئاراسته ده‌کات ، وه‌لامی پرسیاره‌کان ده‌داته‌وه .. قورئان هیمایه‌کی رونی کردوه بۆ ده‌ردیکی سامناکی ئه‌مپۆی مرقفایه‌تی که زیانکردنه ئه‌مه‌ش له‌ سوپه‌تیکی کورتی دوودێریدا ، که سوپه‌تی "العصره" ، با به‌ ئاراسته‌کردنی ئه‌م پرسیاره بجینه ناو ئه‌و ده‌رمانخانه ؛ ئه‌گه‌ر که‌سه‌یکی زۆر راستگۆ و دڤسۆز پیت رابگه‌یه‌نیت ، بئێ گه‌ر بجیته ناو ئه‌و باله‌خانه

کاره‌با ده‌تگرت؟ توخوا نه‌گهر باوه‌ر به وته‌که‌ی بکه‌یت و ژیریت له کارا بیټ ده‌چیته ناو ئه‌و باله‌خانه ؟ گهر که‌سه‌که سویندیشته بۆ بخوات له‌سه‌ر راستی وته‌که‌ی و تۆش گویت نه‌دایه و چویتته ناو ئه‌و مه‌ترسیه سامناکه ناوی ده‌نییت چی ؟ .

به‌ئێ دلسۆزترین که‌س بۆ مروّفه که خوای بلند و مه‌زنه، به‌ده‌یه‌نه‌ر و خاوه‌نی بونه‌وه‌ره راستگوترین و به‌ئاگاترینه .. سویندیمان بۆ ده‌خوات و ئاگادارمان ده‌کات که مروّفایه‌تی به‌گشتی له زیاندايه ؛ له بازرگانیدا له پیشه و سه‌رفکردنی ته‌مه‌ن، له ئیش و کار و هه‌ول و خه‌باتدا ..

﴿وَالْعَصْرِ ﴿١﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِفِي خُسْرٍ ﴿٢﴾﴾ وه ده‌رمانی ئه‌و

ده‌رده‌شمان بۆ دیاری ده‌کات له‌گه‌ل شیوازی به‌کاره‌ینانی : ﴿إِلَّا الَّذِينَ

ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ﴾

له‌م سوهرته‌دا به کورتی و رونی رێگای رزگاری مروّفه له زیانکردن و گه‌یشته‌نی به ره‌زامه‌ندی خوا ده‌خاته پیش چاو، که ئه‌وه‌ش ئه‌وه‌یه : مروّفه مه‌نگر و په‌یڤه‌وکاری په‌یامی خوا بێ له ژياندا ، وه ناوه‌پۆک و چۆنیه‌تی ئه‌م په‌یامه‌شمان بۆ دیاری ده‌کات به کورتی له‌م دوو وشه‌دا (چاکی و

چاکسازی) که ﴿الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ هه‌یما ده‌کات بۆ

سیفه‌تی یه‌که‌م که چاکبوونه ، وه ﴿تَوَّصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ﴾

هه‌یما ده‌کات بۆ سیفه‌تی دووه‌م که چاکسازی یه ، که‌واته :

➤ بهشی یه کهم له په یامی موسلمان له ژياندا نه وه یه که : (خوت چاککه و چاکبه ئینجا خه لکیش بانگکه بو چاکبوون) .. چاکبوونیش بریتی یه له کوی ئه د دوو نیوانه :

- دیدیکی راست و دروست دهرباره ی گه وره ترین راستیه کانی بوون {به دیهینر ، مروځ ، ژيان ، بوونه وهر ، دوزمنی مروځ ، مردن ، پاشه پوژ} که نه مهش (ءَامَنُوا) دینوینئ و تیشکدانه وه یه که دهکشیت بو ژیری قایلی دهکات، وه بو دل و سوز و دیاننه ژینئ ، وه بو ویست و دهیجولینئ .

- رهوشتی چاک و کردارو رهفتاری باش که (عمل صالح) دینوینئ و وه رگیپرانیکي کردارییه بو باوهر و رهنګدانه وه یه کی رهفتارییه بو نه و بیروباوهره .

➤ بهشی دوهم له په یامی موسلمان نه وه یه که چاکساز بیت ؛ به وه ی ټ مهشخه لی هیدایه تدان بیت، وه خیر و چاکه ی بو هه موو مروځی بوئ، وه ریځای رهوا و چاکیان بو رون بکاته وه، وه تیځوښی بو په خش کردنی رهوشته جوانه کان و به ها مه زنه کان و نه ریته بالاکان له ناو کو مه لدا.

به لی بو رزگار بوون له زیانه سهخته چوار هه نګاوی دهوئ وا به پشتیوانی خوا به کورتی و رونی پیشکه شتانی دهکین :

هه نګاوی یه کهم : په روه دهی ئیمانی : { ءَامَنُوا }

هه نګاوی دوهم : خستنه گه پری تواناکان له چاکه کردندا :

{وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ}

هه نګاوی سئ یه م: رینمایی کردن و فرماندان به راستی و رهوا ::

{وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ}

هه‌نگاوی چوارهم : ئامۆژگاری و رێنمایی کردن به ئارامگرتن :

{وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ}

په‌روه‌دگارمان به ته‌مای ته‌وفیقات و شیفای توین .

هه‌نگاوی یه‌که‌م : په‌روه‌ده‌ی ئیمانی : {ءَامَنُوا}

خوای گه‌وره‌ مرۆفی به‌دییه‌ناوه‌ و پێکی هی‌ناوه‌ له‌م چوار لایه‌نه‌ سه‌ره‌کییه‌: { ژیری ، دل ، نه‌فس و لاشه‌ } ..

مرۆف که کاروانی ژیا‌نی ده‌ست پیده‌کات له‌سه‌ر زه‌ویدا له‌کاتی دابه‌زینی‌وه‌ له‌ مندا‌لدانی دایکی به‌م چوار پێکهاته‌وه‌ ژیا‌ن ده‌ست پیده‌کات که گه‌شه‌یا‌ن ته‌واو نه‌بوه‌ و خوای بل‌ند و بی‌گه‌رد وای پێکه‌ی‌ناوه‌ به‌ بچوکی و توانای سنو‌رداره‌وه‌ رێگا بگرێته‌ به‌ر ، وه‌ تاییبه‌تمه‌ندی گه‌شه‌کردنی پیداه‌وه‌ :

﴿وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ وَالْأَفْئِدَةَ ۚ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾ النحل/٧٨.

واته‌: خوای گه‌وره‌ ئێوه‌ی له‌ سکی دایکتان ده‌ره‌ی‌ناوه‌ بۆ ئه‌وه‌ی هی‌چ شتی‌ک بزانن ، ئینجا ده‌زگای بیستی و بینین و تی‌گه‌یشتنی بۆ دایین کردوون، بۆ ئه‌وه‌ی سوپاسگو‌زاری بکه‌ن .

ئەم چوار لايەنە پىيوستيان ھەيە بە پىدانى خۇراكى گونجاو و ناگادارى بەردەوام و پشتىگىرى و بەھىزکردن تا كاريگەرى ھەمىشەييان ھەيى لە ئاراستە كردنيان بۇ بەدبەينانى ئامانجى بوونى مروۋ لەسەر زەويدا كە بەندايەتى كردنيكى راست و دروستە كە بە كورتى برىتى يە لە: خۇشەن كردن بە نورى خوا بە ھۆى پەرستشە تايبەتيەكانەو ەك نويز و بۆژوو ە ناوەدانكردنەو ەى سەرزەوى و دامەزراندنى شارستانىيەتيكى پيشكەوتوو خوشگوزەرانى ژيان تاييدا تا ھەموو مروۋەكان بەخوشى بژين ، ە لە بەجىبەينانى ئەم ئەركەدا مروۋەكان لەتاقىكردنەو ەدان :

﴿الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ﴾ ﴿الملك/ ۲﴾

واتە: ئەو خوا مردن و ژيانى بەدبەيناو ە ، تا تاقىتان بکاتەو ە ، كىتان كردهو ەى چاکتر و پەسەند تر ە ، ھەر ئەويش زاتىكى بالادەستە بەسەر بى باوەراند ە ، ە لىخۆشبوو ە لە ئيمانداران .

ە بۇ ئەو ەى كاريگەرييەكى باش و ھەمىشەيى دەركەوى لەسەر ھەريەكە لەم چوار لايەنەى پىكەتەى مروۋ پىويستە ريگاي پەرورەدە كردن و گەشەپىكردن و راھىنان بگرنە بەر تاكو پىدەگەن و چاكدەبن و ھەريەكەيان بەشداری دەكات بە كاريگەرييەكەى لە پىگەياندىنى مۇسلمانىكى چاكەخواز تاكو ھەستى بە جىبەجى كردنى ئەركە بنەپەتيەكەى كە برىتيە لە ناسىنى خوا و باوەرپىكردن و ترسان لىي و بەجىبەينانى دىنەكەى لە خوديا، ئىنجا لە خودى مۇسلماناندا ە

ھاوکارییەکی تەواو بکات لە خەباتی گەیانەیی بە ھەموو مەوقایەتی ، جا
بە کورتی رینگای پەرورەدی ئیمانی دەگرفنە بەر بەم شیوەیە :

(١) پێناسە :

(١) پەرورەدە : واتە گەشەکردن و زیادکردن و گەیانەیی ھەر

گیانلەبەرێک بە تەواویتی بە شێنەیی و وردە وردە .

یا : رودانی گۆرانکاری یا کارتێکردنیکی ھەمیشەیی لە شتەکە .. ئیتر
دەکرێ ئێمە کارتێکردنە بە باشە بێ یا بە خراپە ، وەکو ئەو کەسە ی
پەرورەدە بکری لەسەر راستگویی ، راستگۆ دەردەچێ ، وە ئەوی
پەرورەدە بکری لەسەر درۆ ، درۆزن دەردەچێ ، وە کرداری
پەرورەدەکردن پێویستی ھەیە بە مەشقیی کردنیکی ھەمیشەیی تاکو
دیتە بەر ..

پێنغەمبەر (ﷺ) فرمویەتی : " اخير عادة " حدیث حسن رواه ابن ماجه .

• رێکخەرەکانی پەرورەدە :

چەند فەرمانێک ھەیە پێویستە رەچاو بکری لە کاتی باس کردن

لەسەر پەرورەدە و پێداویستییەکی لە گۆرانی تاک و کۆمەڵدا ، وەک :

١. پەرورەدە لە خو بگری وەک جیگریکی سەرەکی و تاقانە بۆ

گۆرانکاری راستەقینە ، ئەگەر گۆرینی باری تاک و کۆمەڵ لە خراپەو

بۆ باشترین پەیوەست بێ بە گۆرینی ئەوی کە لە نەفسدایە :

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ﴾ (الرعد/ ١١).

واتە : بێگومان خوا بارودۆخی ھیچ قەوم و گەلیک ناگۆڕێت (لە

خۆشیەو بۆ ناخۆشی ، یان لە زەلیلێو بۆ سەربەرزێ ، یان لە

گرانیه وه بۆ ههزرانی) ههتا ئهوان ئهوهی به خویان دهکریت نه یگۆپن
و نه یکهن .

واته : بۆ ئهم گۆرانکاریه پێویسته ریگای پهروهرده کردن بگیریته
به. بهراستی ئهوه بهختیاریهی که ههموو خه لکی بهدوایدا دهگهڕین،
دهپژیت بهسهریاندا له دهروون و دنیانهوه، وه هه رگیز لهدهره وهی
دلّه وه دهستناکهویت ، وه ئهوه بهدبهخییهی که دهووری داوون و لیی
را دهکهن له دهروون و دلّه وه دوچاری هاتوون .

۲. پهروهرده کردن بهردهوام بێ و له پچپان و وهستان بهدوور بێ :
چونکه ئهوه فه رمانه ی که به پێویستی گه پراوه هه میشه ییه و ناچهری
و ناشوهستی تا کو مردن :

﴿وَأَعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ﴾ الحجر/ ۹۹ .

سه رنجی ئهم ئایه تهش بده : ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ءَامِنُوا بِاللّٰهِ

وَرَسُولِهِ ءَ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ ءَ وَالْكِتَابِ الَّذِي

أُنزِلَ مِنْ قَبْلُ ...﴾ النساء/ ۱۳۶ .

واته : ئه ی ئهوانه ی که باوه پرتان هیناوه ، بهردهوام و دامه زراو بن
له سه ر ئیمان به خوا و پێغه مبه ره که ی و ئه وه قورئانهش که له ماوه ی
چه ند سالێکدا دایه به زاندوو ه بۆ پێغه مبه ره که ی و به و کتیبانهش که
پیشتر رهوانه ی کردوون .. محمد قطب له سه ر رافه ی ئهم ئایه ته
ده ئیت :. واته : پارێزگاری بکه ن له سه ر باوه ره که تان ، بهردهوام بن
له سه ری ، بێ ئاگا مه بن له سه ر پاراستنی ، سارد مه بن له چاودیتری

کردن و رهچاو کردن و خوراک پیدانی و بهیژ کردن و بایه خ پیدانی.^۱

فهرموده‌ی رسول الله (ﷺ) که پشتگری ئەم واتا دهکات: {إِنَّ الْإِيمَانَ يَخْلُقُ فِي الْقُلُوبِ كَمَا يَخْلُقُ الثَّوْبُ ، فَجَدِّدُوا إِيْمَانَكُمْ} حدیث: حسن رواه الطبرانی

هه‌رچه‌نده مروّقه ته‌مه‌نی به‌رز ببیته‌وه ، پله‌ی به‌رپرسیاری به‌رز ببیته‌وه ، ده‌بی به‌رده‌وام بیته له په‌روه‌رده‌بوندن تا‌کو بتوانی به‌رده‌وام بی له هه‌نسان به‌ ئه‌رکی به‌ندایه‌تیکردن بۆ خوای بلند و بالاده‌ست ، وه سه‌رکه‌وتوو بیته له ئەنجامدانی ئەو ئه‌رکه پیشه‌یه‌ی که‌وتنه‌ ئه‌ستوی، به‌ دلناییه‌وه دلی مروّقه خیرا ده‌گۆریت ، زوو له‌ بیرى ده‌چیته‌وه . دل چاک‌ده‌بی روناک ده‌بیته‌وه ، پرده‌بی له‌ نور .. به‌لام ئەگه‌ر ماوه‌یه‌کی به‌سه‌راچو به‌بی بیرخستنه‌وه ، به‌بی یادکردنه‌وه ؛ حیل و ره‌ق ئەبی ،

ده‌روونیش وه‌ک دلیک وایه که هه‌ول ده‌دات به‌ره‌نگاری دیلکردنه‌که‌ی ببیته‌وه ، ده‌بی هه‌میشه بی‌دار بیت تا‌کو له ده‌ستت هه‌لنه‌یه و ئەو تو به‌ند بکات و ملکه‌چی فه‌رمانه‌کانیت بکات. هه‌روه‌ها ژیریش پیویستی به‌وه هه‌یه که به‌رده‌وام زانستی به‌سودی پێبده‌ی تا‌کو هه‌سته‌کانی فراوان بین و تیگه‌یشتن و په‌ی پێبردنی فراوان بین ، په‌نجه‌ره‌کانی لی‌بکریته‌وه ئەوه‌ی ناسینی خوا و له‌ خوای نزیک ده‌خاته‌وه په‌ره‌بسینی : ﴿وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا﴾ طه/۱۱۴.

^۱ له کتبی (مکانة الزیة فی العمل الاسلامی) محمد قطب ، دار الشروق :ص ۲۶ .

واته : نزا بکه و بشلن : په‌روه‌دگارا به‌رده‌وام زانست و زانیاری
زۆرترو زیاترم پښ ببه‌خشه .

وه لاشه‌ش به‌رده‌وام پښوېستی هیه به په‌روه‌ده و وهرزش و جولان و
راهینان تاكو بتوانی په‌یره‌وکار و هه‌لگر و گه‌یه‌نهری ر استه‌قینه‌ی
نیسلام بښ، نه‌گه‌ر وانه‌کات توشی خاوبونه‌وه و ته‌مه‌لی ده‌بښ
ونه‌مه‌ش وایلیده‌کات که زۆرېک نه‌ینی مانا و مه‌به‌ستی نه‌وه‌ی فی‌ری
ده‌بښ تینه‌گات.

﴿أَلَمْ يَأْنٍ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ
مِنْ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ
عَلَيْهِمُ الْآمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ﴾ الحديد/ ۱۶

واته : ئایا نیتړکاتی نه‌وه نه‌هاتووه بو نه‌وانه‌ی که باوه‌ریان هی‌ناوه ،
دل‌ه‌کانیان به نوری ئیمان ملکه‌چ و روناک بوته‌وه ، ترسی خوی تیدا
بروینن به‌هوی یادی به‌رده‌وامی خوا و نه‌و قورئانه‌ی که ره‌وانه
کراوه ، وه که‌سانه نه‌بښ که کتیبی ئاسمانیان بو ره‌وانه کرا،
به‌لام دواى تپه‌پوونى ماوه‌یه‌کی دور و دريژ ، دل‌یان ره‌ق و ره‌ش
بوو، زۆربه‌شيان یاخی و سه‌رکه‌ش و ناله‌بار ده‌رچوون .

نهم سه‌ره‌نشته‌ی که خوی گه‌وره له‌م ثایه‌ته‌دا ناراسته‌ی یارانى
پیغه‌مبه‌ری کرده ، پښوېسته و امان لیبکات که هم‌میشه به‌رده‌وام بین
له په‌روه‌ده کردنى خو‌ماندا .

۳. پښوېسته په‌روه‌ده کردن هه‌رچوار لای که‌سیتی مروۍ بگریته‌وه به
هاوسه‌نگی .

بەراستی پشت گۆڭ خستنى ھەر لايەكيان دەبىتە ھۆى تىكچونى
 شىرازەى پەرودە و پىنەگەيشتنى بەرى دروست : بۆ نمونە : ئەگەر
 گرنگى درا بە فېربوونى زانست و كەمتەرخەمى كرا لە گەشەپىكردن
 و زيادكردنى باوەپى كەسكىدا ، لە ئەجامدا كەسكى دەردەچىت ،
 بەراورد كردنى زۆر دەبى ، دەق زۆر لەبەر دەكات ، زۆر دەدوئى لە بەها
 بالاكان و رىياز و واتا بەرزەكان ، بەلام دەبىنى لە بەرامبەر يا لە
 واقعدا ەك و تەكانى نى ، باسى دادپەرودەرى و يەكسانى دەكات ،
 بەلام لەگەل خەلكىدا بە گوێرەى ئەم بەهايانە مامەلە ناكات ،
 بەتايبەت لەگەل ئەوانەى كە ئەم بەرپرسیانە ، باسى زوھد دەكات
 لەگەل گرنگى كاركردن بۆ قىامەت بەلام دەبىنى خۆى ھۆگرە لەسەر
 كۆكردنەوى سامان و زۆر بە كەمى و زەحمەت لىيەدەبەخشىت ،
 ھەموو شتىك زۆر ورد دەكاتەو بە زۆر بچوكىش بىت . . ئەمەش
 ھەمووى بە ھۆى گرنگى نەدان بە باوەپى بە پلەى گرنگيدان بە
 فېربوونى زانست ، ئەوئەى ماوەى وتە و كردار نزيك دەخاتەو ، وە
 تەرجومەى زانست دەكات بۆ رەفتار برىتى يە لە : { وزە و ھىزى
 گيانى پىكھاتوو لە باوەپى } .

و ئەگەر گرنگى دا بە باوەپى بەبى زانست و تىگەيشتن ، دەبىنى
 كەسكى نەقام دەردەچى ، توند دەبى لەوانەى كە نابى توندى تيا بكړئ ،
 وە شلى دەكات لەوانەى كە نابى شلى تيا بكړئ ، دەبىنى كەسكى ئاسۆ
 تەسكە و ناتوانى لەگەل واقع و تازەگەريەكانى سەردەمدا مامەلە بكات .^۱

^۱ توندى ئەو قەشەبەى كە كابرا كوزەرى (۹۹) كەسە كە پرسيارى لىندەكات ؛ نایا ئەگەر تەوبە
 كەم خوا لىم خوش دەبىت ؟ لە وەلامدا دەلەيت نەخىر !

وہ لہ باریکدا ئه گەر گرنگی دا به زانست و باوهر و گرنگی نه دات به
 دهر وون و خاوينکردنه و هیه پشت گوی خست ، له ئه نجامدا كه سیکی زانا
 و په رستش زور دهر ده چیت، پیشبرکئ دهکات له کاری خیر و
 خه باتکردندا، به لام ده بینئ كه سیکی فوتیکراوه ، سهیری خوی دهکات به
 وردبینیکی گهره کار، به لام به پیچه وانه وه سه رنجی خه لکی ده دات،
 چونکه زوری په رستشه کانی و ویرده کانی و به خشینه کانی خوراکي
 باوهر به خو و توانا کانی دهن و فوی تیده کهن و وایلیده کهن كه خوی له
 خه لکی به باشتر بزانی وه به به سه ربردی رۆژان و به رده وام بوونی
 سه رکه و تنه کانی نه خوشی له خوبایی بوونی تیا جیگیر ده بی له دوايشدا
 به خونا زین و خوبه زل زاین په نا به خوا، خوی ده خاته بهر هه ره شهی خوا و
 سوتانی کرده وه چاکه کانی.

وہ ئه گەر گرنگی دا به په روه ردهی دهر وون و که مته رخمی کرد له
 په روه رده بوونی نیمانی دروست، له وانه یه كه سیکی زور به گله یی و
 ره خنه له خوگر و به په ژاره بو باری خوی و زور باسی خوی و
 چالاکیه کانی دهکات، به لام ناتوانی واز بینئ له وهی که خه م و په ژاره ی
 ده داتئ، چونکه ئه وه هیزی نیه که پالنه ر بی بو پاراستنی دهر وونی له
 لادان، که ئه ویش هیزی باوهره .

وہ ئه گەر گرنگی دا به په روه ردهی زانستی و باوهر و دهر وون به لام
 گرنگی نه دا به جوله و تیکۆشان له ری خوادا ؛ بانکگردنی خه لک بۆلای
 خوا و فیرکردن و تیگه یاندنیان له باوهر و نیسلام، ده ستکردنیان بو
 گوپینی دهر وونیان به ئیزنی خوا، ئه وه که سه به دلنیا ییه وه توشی
 خاوبونه وه و ته مه لی ده بی، ئه وه کاته وایلیدیت که له نه نینی مانا و
 مه به ستی زۆریک له وهی فیریبووه تینه گات، ئه ی چون وایلیناکات که ئه وه
 ئه وهی کۆیکردۆته وه به کاری ناهینئ به کردار ، ئه مه ش وه ک بیریک که

وازی لیبهینری و ئاوی لیدهرنهینری؛ ئاوهکهی دهگهنی و دادهچی و
 وشک دهبن، (سید قطب) له تهفسیری (في ظلال القرآن) دا (۲۰۳۸)
 دهلیت : " به دنیاییهوه راستیتی قورئان مه‌رگیز ئاشکرا نابیت بو
 نهوانی که نارگین"

وه هه‌روه‌ها ره‌نجدان و تیکۆشان و خه‌باتکردن له ریی خوا‌دا به‌بن
 تویشووی به‌رده‌وام به دنیاییهوه توشی نه‌نجامیکی خراپ و به زیان
 ده‌بیت، بو خستنه روی ئهم مه‌ترسیه ئهم فهرموده‌یهی پیغه‌مبه‌ر(ﷺ)
 به‌سه : {مَثَلُ الَّذِي يُعَلِّمُ النَّاسَ الْخَيْرَ ، وَ يَنْسِي نَفْسَهُ ، مِثْلُ الْقَتِيلَةِ ، تُضِيءُ
 لِلنَّاسِ ، وَ تُحْرَقُ نَفْسُهُ} رواه الطبراني .

که‌واته هاوسه‌نگی له نیوان ئهم دوولادا زۆر پیویسته : ده‌بن تیشو
 هه‌بن، وه ده‌بن بزواندیش هه‌بن به‌م تویشووه، نه‌مه‌ش که‌سی ئی
 جیانا‌کریته‌وه‌ته‌نانه‌ت پیغه‌مبه‌ریش(ﷺ)، ئه‌وه‌تا خ‌وای گه‌وره ئاراسته‌ی
 ده‌کات : ﴿ فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ ﴾ الشرح/ ۷ . واته : هه‌ر کاتیک له
 کاریک‌ی خ‌یر بویته‌وه به‌شه‌نوێژ و یادی خوا گیانت به‌نوری خوا شه‌حن
 به‌که‌روه ئه‌گه‌ر سه‌رنجی ژیا‌نی پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) به‌ه‌ین بو‌مان ر‌ونده‌بیته‌وه
 که‌چه‌نده گ‌رنجی داوه به‌خه‌بات و تیکۆشان له ریی خوا‌دا و
 کۆکردنه‌وه‌ی تویش‌ووی ر‌یگا به‌به‌رده‌وامی هه‌روه‌ها یاران و شوینکه‌وت‌ووه
 راسته‌قینه‌کانی.

ده‌بینین تا ئاستیکی زۆر به‌رز ئهم فهرموده‌ی خوا ره‌نگی داوه‌ته‌وه
 له ژیا‌نی ر‌ۆژانه‌یاندان : ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا
 وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ ۚ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي
 الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ ۚ مِلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ ۚ هُوَ سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ
 قَبْلُ وَفِي هَذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى
 النَّاسِ ۚ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ
 مَوْلَاكُمْ ۖ فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٧٧﴾ ﴿٧٨﴾ الحج ٧٧-٧٨ .

واته : نهی ئەو کەسانەى کە باوەرتان هێناوه کړنوش و سوژده بهرن
 و پهروهردگارتان بپه‌رستن له هه‌موو بارو دۆخیکدا و تا ده‌توانن چاکه و
 چاکه‌کارى ئەنجام به‌ن بۆ ئەوهى سەرفراز و سەرکه‌وتوو بن ، هه‌روه‌ها
 به‌رده‌وام بن له خه‌بات و جیهادو هه‌ول و کوشش له پیناو خوادا به‌و
 شیوه‌یهى کە شایسته‌یه‌تى .

پیشه‌وای نوێخواز ئیمام حسن البنا ده‌فه‌رموئى : خواى په‌روه‌ردگار
 به‌ کورتى کارى موسلمانى راستى لهم دوو ئایه‌ته‌دا خستۆته‌ روو .. ئەمه
 وته‌یه‌کى رونه و هیچ لیلى و نادیاریه‌یه‌کەى تێدا نیه ، خواى گه‌وره
 فه‌رمانى کردووه به‌ موسلمانان کە رکوع و سوجده بیه‌ن و نوێژه‌کان
 به‌جى به‌یئن، به‌گۆیره‌ى توانا کارى چاکه‌ بکه‌ن .. ئەمه‌ش ئه‌رکى هه‌موو
 تاکیکى موسلمان کە پێیوسته‌ خۆى پێهه‌نسى به‌ ته‌نها یا به‌ کۆمه‌ل ، له
 پاشا فه‌رمانى پیکردون کە خه‌بات بکه‌ن له‌ رێى خوادا به‌ باشت‌ترین و
 راست‌ترین شیوه‌ى خه‌باتکردن، به‌ بلاوکردنه‌وه‌ى بانگه‌وازه‌کەى و
 فێرکردنى خه‌لکى .

خوای گه وره نهیئی ئهم ئهرکه و دانایی ئهم فهرزی رونکردۆتهوه .
 رونی کردۆتهوه بۆیان که خوای گه وره ههلبژاردون ، تاکو رینهری
 خه لکی بن، وه باوه پیکراویان بن له سهر شه ریه ته که ی، وه میراتگری
 رسول الله بن له بانگه وازه کهیدا، ئهمهش ئهو ئهرکه کۆمه لیه که خوا
 سپاردویه تی به هه موو موسلمانان .. که یه ک ریز بن ، یه ک پارچه و یه ک
 هیژ ، وه ئه وان ئهو له شکره بن که مریقایه تی رزگار بکه ن و رینماییان
 بکه ن بۆ سهر ریگای راست.

له پاشا پهروه ردگاری بڵند بۆ خه لکی رونکردۆتهوه ، په یوهستی
 نیوان ئهرکی تاکی له نویژ و بۆژوو.. وه ئهرکی کۆمه لی ، وه یه که بان
 هۆکاره بۆ دوهم وه بیروباوه ری راست و دروست بنچینه ی هه ردوکیانه ،
 تاکو پاساو نه بیئت بۆ کهسانیک که حه زیان له دانیشتن و نه کردنی فهرزه
 تاکیه کان بی به هۆی ئه وه ی خه ریکی کاری کۆمه لین، وه تاکو پاساویش
 نه بی بۆ نه کردنی کاری کۆمه لی له لایه ن کهسانیکه وه که حه زیان له
 نه کردنی کاری کۆمه لیه به بیانوی ئه وه ی ئه وان خه ریکی په رستش و
 رۆچوون له په یوه ندییان به پهروه ردگاریانه وه .

— جیاوازی نیوان فیژکردن و پهروه ده کردن :

- جیاوازییه کی گه وره هه یه له نیوان فیژکردن و پهروه ده کردندا :
- ئامانجی فیژکردن گه یاندنی زانسته کهیه به قوتابی و وه رگرتنی و
 تیگه یشتنی به بی چاوه پوانی په پره وی کردن .
- به لām ئامانجی پهروه ده کردن گه یاندنی زانسته کهیه و تیگه یاندنی
 له گه ل راهینانیکی بهردهوام له سهر ماناو مه بهسته کانی تاکو
 کاریگه ریه کی هه میشه یی دروست ده بیئت له سهری و گۆرانکاری له
 رهفتاریا بهرهم دیت و مانا و مه بهسته کانی به جی ده هیئت.

لیزوه تیده‌گه‌ین له گرنگی په‌روه‌ده‌ی راست و دروست که نامانجیتنی
پینگه‌یاندنی تاکی موسلماننی چاک و چاکه‌خواز، له‌بهر نه‌مه‌شه گرنگ‌ترین
نه‌رکی پیغه‌مبه‌ران (درودی خوابان له‌سر بیت): {په‌روه‌ده و پا‌کر‌کردنه‌وه‌یه} .

﴿هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ
وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ

مُبِينٍ ﴿٢٠﴾ ﴿الجمعة/ ٢٠﴾

واته: هر نه‌و زاته‌یه له ناو خه‌لکیکی نه‌خوینده‌واردا پیغه‌مبه‌ریکی له
خو‌یان ره‌وانه‌کرد، نایه‌ته‌کانی قورئانه‌که‌ی نه‌ویان به‌س‌ردا ده‌خوینیت‌ه‌وه
و دل و ده‌روون و رو‌اله‌ت و ناشکرا و نادیاریان پوخته‌ده‌کات، فی‌زی
قورئان و دانانیی و شه‌ریعه‌تیا‌ن ده‌کات، به‌پراستی نه‌وانه پی‌شتر له
گو‌م‌پرا‌یی و سه‌رلی‌ش‌یواو‌یه‌کی ناشکرا‌دا گیریان خوار‌د‌بوو.

(٢١) باوه‌ر :

بریتی یه له فی‌ربون و تی‌گه‌یشتن له ری‌گه‌ی ژیری‌یه‌وه ، ئینجا به‌راست
زانین به‌دل و ده‌ر‌بر‌ینی به‌زمان و سه‌لماندنی به‌کرده‌وه.

به‌ئێ باوه‌ر وشه‌یه‌کی گشتی یه، هه‌موو به‌پراستزانی و دل‌نیا‌بون و
مت‌مانه‌ پیک‌ردن‌یک‌ی دل‌ی ده‌گر‌یت‌ه‌وه به‌هه‌رچ شت‌یک که ژیری پی‌ی قایل‌بی
نه‌گه‌ر بیر‌یک‌ی پو‌چ‌یش بیت.

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ
بِالْحَبِطِ وَالطَّغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَؤُلَاءِ أَهْدَىٰ مِنَ

الَّذِينَ ءَامَنُوا سَبِيلًا ﴿٥١﴾ ﴿النساء/ ٥١﴾

واته : ئايا نەتپوانيوته ئهوانەى كه به شىك له كتيبي ناسمانى پندراوه كه چى له گهڵ ئهوهشدا باوهريان به فالچى و جادوگەر و بت و پهيكەر و شهيتان و ... ههيه و دهربارهى ئهوانەى كه بى باوهرپن و ده ئين : ئهوانه چاكتن و ريبازى راستريان گرتوو تا ئهوانەى باوهريان به ئاينى ئىسلام ههناوه .

﴿...أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَتِ اللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ﴾ النحل/ ٧٢ .

واتہ: ... لہگل ٿو راستيانہدا ٿايا ٿوانہ ھر ٻڙوا بہ شتي پوچ و
 ناحق ٿي دھڪن و لہ بہرامبر ناز و نيعمتهڪاني خواوہ ٿوان ھر ناشوڪر
 و بيٺا و ڊھين.

بۆيە قوربانيدانىكى مەزىن روودەدا لەلايەن ھەندى لە ھەلگىرانى
بيروباوەرە دنيايىھەكان لە پىناو بلاوكرىدەوھى بانگەوازەكەيان و بەرز
كرىدەوھى ئالاکەيان، ئەمەش بە پەنھەرى ھىزى باوەرپان بە بىرو
باوەرەكەيان.

بهائی لیژہ داسمان لہسہر بیروباوہری ئیسلامیہ بہتایہت چہمکی
باوہر بہ خوا .

باومر به خوا :

واته ناسینی خوا له ریځه ی دروستکراوه کانی و ناوه جوانه کانی و نه وهی که خو ی پیناساندوه به نایه ته کانی قورثانو و فرموده کانی پیغه مبر (ﷺ)، له پاشان به راسترانینی به دل و متمانه و دلنیا بون به توانای ره های و روایستایتی و همیشه نه مری و هیزی له بن نه هاتوی و نه و زانباریه ی که هم موو شکی گرتو ته وه و دانایه مه زنه که ی ...

دەبىي ئەۋەشمان لا رۈن بىي كە باۋەر بە شىكى تايىبەت بۆ خۋاي بلىند و
بىلايە دەبىيە خشىي بىو كەسەي ئارەزوي دەكات و ئامادەمە بە ۋەرگرتنى :

﴿... وَلَٰكِنَّ اللَّهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ أُولَٰئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ﴾^(٧)
 فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَنِعْمَةً ۚ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٨﴾ المجرات/٧-٨ .

واته : ... به لّام خوا ئیمان و باوهری له لا خو شه ویست کردوون و له دل و دهروونتاندا رازاندویه تیهوه .. له ولاشه وه کوفر و بی باوهری و گونا هو و یاخی بوون له فهرمانی خوای لا تال و ناشیرین کردوون، ئا نه وانه ههر خو یان رینگه ی ژیری و سهر فرازیان گرتوته بهر ، نه مهش خو ی ریز و بهخششیکی تایبه تی و نیعمه تیکه له لایهن خوا وه پییان دراوه خوایش زانا و دانا و کار به جینه .

ئایه تی یه کهم : کو تای دی ت به (أُولَٰئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ) .. واته : نه وانه ی که ژیرییان به کار هینا ، به کار هینانیکی راست له گه پان به دوای راستیدا .

وه ئایه تی دووهم : کو تای دی ت به (وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ) واته خوای پاک و بلند و زانا ده زانی ت کئ شایه نی ئه م بهخششه یه ، وه دانایه له بهخشینیا، کاتئ ده بینئ که سئ ئاماده یه بو وه رگرتنی پیئ ده بهخشئ ﴿... وَلَٰكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَن يَشَاءُ ۚ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ النور/٢١ .

واته : ... به لّام خوا ههر که سیکی بویت و شایسته بیت پاکو پوخته ی دهکات و له گونا هه کانی ده بوریت ، خوایش هه مینشه بیسه ر و زانایه .

پیوسته نه‌وش بزاین که کهس ناتوانی به هه‌ولی خودی خوئی
 وده‌ستی بیتی : ﴿وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تُؤْمِنَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ
 وَتَجْعَلَ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ﴾ یونس/۱۰۰ .

سوننه‌تی خوا بو وه‌رگرتنی هیدایه‌ت نه‌ویه که مروؤ ؛ ئاره‌زومه‌ندی
 هیدایه‌ت بی و تواناکانی بخاته‌گه‌ر و ئاماده‌بی بو وه‌رگرتنی نه‌وه
 نه‌نجامه‌که‌ی به ویستی خوا ده‌بیته‌باوهر ، وه به پیچه‌وانه‌وه ، نه‌و
 که‌سانه‌ی که ژیرییه‌که‌یان ده‌وه‌ستینن و سود له تواناکانیان وه‌رناگرن ،
 (نه‌نجامه‌که‌ی ده‌بیته‌گومرای) .

خوای گه‌وره له‌م فهرموده‌قدسیه‌دا ده‌فهرمویت : ((یا عِبَادِ كُلُّكُمْ ضَالٌّ
 إِلَّا مَنْ هَدَيْتُهُ فَاسْتَهْدُونِي أَهْدِيَكُمْ)) أخرجه مسلم، ج ۴، ل ۱۹۹۴ ، ژماره (۲۵۷۷) .

هه‌روه‌ها ده‌توانین سودیکی زور و ه‌گرین له کومه‌له‌ ئایه‌تیکی قورئان
 بو تیگه‌یشتن له‌م مانایه ، وه‌ک ئایه‌تی (۵۳) سوره‌تی الانعام :
 ﴿وَكَذَلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لِّيَقُولُوا أَهَؤُلَاءِ مَنَّ اللَّهُ

عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ﴾ . له‌م ئایه‌ته‌وه
 تیده‌گه‌ین که دلی نه‌وی بو خوا نه‌ویکردنه‌که‌ی پیشوازی کردنه له
 دیارییه‌که‌ی خوا به مه‌نونی و سوپاسه‌وه ، وه له‌بار و ئاماده‌یه بو
 وه‌رگرتنی ، کاتی راستی ده‌خړیته‌به‌رده‌م ژیرییه‌که‌ی قایله‌بی پیی ،
 نه‌مه‌ش ته‌واو به پیچه‌وانه‌ی نه‌و دله‌ی که سپله و پی نه‌زان و خو‌به‌زلزانه :

﴿سَأَصْرِفُ عَنْ آيَتِيَ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ
 وَإِنْ يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ لَا

يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الْغَيِّ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ
كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿١٤٦﴾ الاعراف/ ١٤٦ .

واته: بهم زوانه نهو كه سانه‌ی كه به ناحق له سهر زه‌ویدا مله‌پوری و
خوبه‌زلزانی ده‌نوینن، له ریبازی به‌لگه و نیشانه‌کانی خوُم لایان ده‌دهم،
نه‌گهر هه‌موو نیشانه‌کانیش ببینن، نهو ریځایه هه‌لنابژئرن : به‌لام نه‌گهر
ریځای چه‌وت و هه‌له ببینن، ده‌یکه‌ن به رچه و ریباز ، نه‌وانه‌ش بینگومان
هوکاره‌که‌ی نه‌وه‌یه، نیشانه‌کانی ئیمه به درو ده‌زانن ، به‌رده‌وام لی‌شیان
بی‌ناگان .

(ب) ته‌وه‌ره‌کانی په‌روه‌رده :

یه‌که‌م : ژیری و په‌روه‌رده‌ی زانیا! . .

• ژیری : بریتی یه له جیځای فی‌ربون و وه‌رگرتنی زانستی، له پیناو
جوان تیځه‌یشتن له ژیری ، تیشک ده‌خه‌ینه سهر نه‌م خاله‌ که
راسته‌وخو روو له مروّ ده‌کات؛ به‌لئ له‌گه‌ل په‌رستشی هه‌موو
بونه‌وه‌ر بو خوای تاك و ته‌نها و ستایشی به‌رده‌وامیان بو‌ی ؛ ویستی
په‌روه‌ردگار و ابوو دروستکراو‌یکي تازه له گل به‌دیبه‌یئن و
سه‌رپشکی بکات له په‌رستنی خوادا دوا‌ی نه‌وه‌ی که ژیریبه‌کی بی
وینه‌ی پی به‌خشی له‌گه‌ل به‌هره و توانست و بلیمه‌تی و بنه‌ماکانی
ژیان، تا له میانه‌یاندا بگات به ناسینی خوای بالاده‌ست ، به پله‌یه‌ک
که هیچ به‌دیبه‌یئراو‌یکي تر نه‌یگاتی - ته‌نانه‌ت فریشته‌کانیش - وه له
ته‌نیش‌ت نه‌م ژیریبه‌شه‌وه نه‌فسی‌کی پیدا که چه‌زی له ئاره‌زووه‌کان
بی‌ت و گو‌ئ نه‌دا به نه‌نجامی فه‌رمانه‌کان .. خوای بالاده‌ست ری‌زی‌کی

تایبته‌ی به‌خش‌ی بهم دروستکراوه تازه که مروّقه و فه‌رمانی کرد به
 فریشته‌کانی که سوجه‌ی ریّزی بۆ ببه‌ن ، هه‌موو سوجه‌یان بۆ برد
 ته‌نها شه‌یتان نه‌بی که به‌هو‌ی خو‌به‌زلزانی‌هه‌ سوجه‌ی نه‌بردو بوبه
 دو‌ژمنیکی سه‌سه‌ختی نه‌م مروّقه و وه‌چه‌که‌ی، بۆیه‌ خ‌وای گه‌وره
 مروّقه‌ ناگادار ده‌کاته‌وه‌ له‌م دو‌ژمنه‌ :

﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ
 لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾ فاطر/ ۶ .

واته‌: بی‌گومان شه‌یتان دو‌ژمن‌تانه‌ ، ئیوه‌ش به‌ ده‌ژمنی خو‌تانی بزانی،
 بی‌گومان بانگی پارت‌ه‌که‌ی ده‌کات بۆ ئه‌وه‌ی ببه‌ن نه‌شته‌جیی دو‌ژه‌خ .
 خ‌وای گه‌وره‌ ژیری به‌خشیه‌ به‌ مروّقه‌ ، ژیرییه‌ که ژماره‌یه‌کی زۆر له
 که‌لین . خانه‌ی تیدایه‌ که هه‌له‌ده‌ستن به‌ وه‌رگرتن و هه‌له‌بارکردنی
 زانیارییه‌کان، تو‌یژینه‌وه‌یه‌کی زانستی سه‌لمان‌دویه‌تی که ژماره‌ی
 خانه‌کانی می‌شک ده‌گه‌نه‌ نزیکه‌ی (۲۰۰) بلیۆن خانه‌، نه‌م خانانه‌ له
 توانایان‌دایه‌ نزیکه‌ی (۱۰۰) بلیۆن زانست وه‌ر‌بگرن، وه‌ ئه‌و په‌ری
 نه‌وه‌ی مروّقه‌ به‌کاری ده‌هینن له‌م لی‌هاته‌نه‌ (۱۰/ی تین‌په‌ری .

له‌ به‌نه‌رتدا خ‌وای گه‌وره‌ نه‌م ژیرییه‌ی به‌دییه‌ناوه‌ بۆ نه‌رکیکی مه‌زن
 که پ‌یویسته‌ لی‌وه‌ی به‌روانیته‌ جیهانی جو‌راو‌جو‌ری ده‌ورو‌به‌ری ، وه‌ به‌
 تایبته‌ خودی خو‌ی که پ‌نکه‌اته‌وه‌ له‌ وینه‌یه‌کی بچو‌ک‌کراوه‌ی په‌راوی
 بونه‌وه‌ر تا لی‌وه‌یان په‌روه‌ردگاری خو‌ی بناسن : ﴿وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ

لِّمُوقِنِينَ ﴿٢٠﴾ وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٢١﴾﴾ الذاریات/ ۲۰-۲۱

واته: بئگومان له سه ر گۆی زه ویدا به لگه و نیشانهی زۆر ههیه له سه ر دهسه لات و زانیاری خوا بۆ کهسانیک که به شوین دلدناییدا دهگه رین ههروه ها له خودی خوشتاند، ئایا نه وه بۆ بیناییتان ناخه نه کار.

• بۆچ به پهروه دهی زانست دهستان پیکرد :

به ئی به زانست دهستان پیکرد چونکه زانست سه ره تایه : ﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾ عه د/ ۱۹. زانست بنچینهی کارکردنه ، وه نه گه ر ژیری جینگای زانست و فیرونه، به دلدناییه وه نه و زانسته راسته قینهی که پیویسته بهنده خه ریکی بیئت به فیرونیه وه بریتی یه له زانستی ناسینی خوای بهرز و بلند که له میانه یه وه به ندایه تیکردنی راسته قینه بۆ خوای پاک و بئگه رد جیه جی ده کریت، کاتیک بهنده پهروه ردگاری خوی ناسی : خوشی دهوی ، بزنی دهگری ، شه رمی لیده کا، گوپراهه لی ده بی، شه تی پی ده به ستی ... له نه سه ر دا هاتوه که موسی پیغه مبه ر (علیه السلام) پرسپاری له پهروه ردگاری کرد ووتی: "ئه ی پهروه ردگارم، کام بهنده ت به شه مرتینه لیئت؟ له وه لامدا فه رموی زانترینیان به من" أخرجه الدارمی (۳۶۶) .

وه پهروه ردگار له قورنندا ده فه رمویت: ﴿إِنَّمَا تَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ﴾ ابَّ اللَّهُ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿ فاطر ۲۸ .

واته: به راستی زاناکان په ی بهو نهینیا نه ده بن و له ناو بهنده کانی خوادا هه ر نه وان له خوا ده ترسن، به راستی نه و خوایه زۆر بالادهسته و زۆریش لیخوشبووه .

لیزه وه نه وه مان بۆ ده رده که ویت :

(١) به سودترین زانست ئهوهیه که یه کتاپه رستی بهیئته دی له گوفتار و کرداردا ، وه بیئته هوێ چاککردنی مامه له کردن له گه له خوای بهرز و بلندای و لیترسان و ملکهچی و خوشویستنی و گه پانه وه بۆلای و چیکر بیرون له سهر ری راسته کهی ، ئه مهش باشتترین کارناسانی بو فیروون دینیته کایه :

﴿... وَاتَّقُوا اللَّهَ وَيُعَلِّمُكُمُ اللَّهُ...﴾ البقرة/ ٢٨٢ .

واته : پارێزکار بن خوا فیرو ئه و شتانه تان دهکات .

پیغه مبهه (ﷺ) نزای دهکرد و دهیغه رموو : {أعوذ بالله من علة لا ينفع ، ومن قلب لا يخشع} وه له فهرموده یه کی تردا : { سلوا الله علما نافعا ، وتعوذوا بالله من علم لا ينفع } صحیح جامع الصغیر (٣٦٣٥).

(ب) گرنگی بیرکردنه وه ، ئای که چهنده په رستشیکێ مهز نه و پیویسته له . رمان بهردهوام بین له سهری تا کو له میانه یه وه په نه رهکانی ژیریمان بکریته وه ، گو په پانی سهیرکردنمان فراوان ببێ ، وه به شوینیا پلهی ناسینی خوا بهرز بیئته وه .

• له نامانه کانی په رووده ی زانستی :

١. گه شهکردنی ژیری و فراوانبونی پیزانینه کانی و کردنه وه ی که له به ره کانی .

٢. وه دهسته ی نانی خۆره سی له بیرکردنه وه له هه موو شتی که رووده دا له دهووبهر و په ند لیوه رگرتنی .

٣. له میانهیدا ناسینی خوای بهرز و مهزن و گه پانه وه بۆلای .

٤. چاککردنی مامه له له گه له خوا دا .

٥. پیکهینانی ئه و ژیریته یی که :

(١) پیزانینیکی راستی هه بی بو تیرامانی راست و هه له .

(ب) تېبگات لە ئىسلام تېگەشتنىكى دروست و وايلېكات كە چەكى
بىر كىردنە دەى بى .

(ج) سەربەخۇ بى لە جىبە جىكردندا .

(د) تى بگا لە كۆمەلگا و بتوانى كىشەكانى دىارى بگا و چارەسەرى
بۇ دانى .

• رىنگاى وەرگرتنى زانىارى و جىگىر بوونى :

بەلنى ھەر زانستىك مەۋقە ۋەرى دەگرى لە ميانەى بىنىنى يان بىستنى
يا ھەستەكانى ترى ، ژىرىبەكەى پىشۋازى لىدەكات بەو بەشە پىزانە
ھۆشيارە كە زانايان ناوى دەبەن بە (الشعور) ئەم زانىارىيانە ناتوان
پالئەرىكى بەردەوام بن بۇ كارپىكردن تاكو نەبن بە زانىارىبەكەى
جىگىر لای مەۋقەكە ، ئەمەش بەو دەبى كە ئەو زانىارىيانە
بگويزىنەو بە ۋەشەكى ترى ژىرى كە زانايان ناوى دەبەن بە
(الاشعور) واتە ناوچەى زانستى جىگىر ، يا دۇنياىى يا بىروباوہ ، يا
ژىرى ناوہكى يا شاراوہ ، ئەمەش بە دەرپرېنى قورئان : ﴿وَإِنْ تَجْهَرَّ

بِالْقَوْلِ فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى﴾ ۷/ . ئىتر زانىارىبەكە راست

بىت يا چەوت ، پىۋىستە بۇ جىگىر بوونى رۆشتنى بە ژىرى پىزاندا
چەندجارە بىتەوہ و بىبات بۇ بەشى (الاشعور) تا جىگىر دەبى
تىايدا .

بەلنى بەشى (الاشعور) يا شاراوہ (الخفى) لە ژىرىدا ناوچەى
زانستى جىگىرى دۇنياىى لای مەۋقە، ۋە لە ميانەيدا كىردارەكان
رادەبن بە شىۋەيەكى خۇپسكى ، قورئان نمونەى كەسانىكى ھىناوہ
واياندەزانى چاكەخوازن و چاكە دەكەن بەلام رەفتار و مامەلەيان

پېچه‌وانه‌ی و ته‌که‌یان بوو .. نه‌زانن بو ؟ چونکه نه‌وان بیری خراب و گنده‌ل جیگیر بووبوو له (لاشعور) یانداو به راستیشیان ده‌زانی و له میانه‌یه‌وه گنده‌لیان ده‌کرد به ریځایه‌کی خوږه‌سی له (لاشعور) هوه :

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ

مُصْلِحُونَ ﴿١٠﴾ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَكِنْ لَا

يَشْعُرُونَ ﴿١١﴾ البقرة / ۱۱-۱۲ .

واته : نه‌وان کاتې پېيان ده‌وتریت گنده‌لی مه‌که‌ن له زه‌ویدا ، ځین به‌راستی ئیمه ته‌نها چاکسازۍ ده‌که‌ین ، ناگادار بن ، که به‌راستی هر نه‌وانه گنده‌لکارن به‌لام هه‌ستی پیناکه‌ن .

به‌لن وهرگرتنی زانیاری و چه‌ند باره‌بوونه‌وی تا جیگیر ده‌بی له ژیری ناوه‌وه‌دا ده‌بیته‌ هوۍ رابونی کردار به‌ خو‌سه‌ری ، بو نمونه :

- نه‌و که‌سه‌ی که فی‌ری شو‌فی‌ری ده‌بیته ، به ریځای هه‌ستیاری (شعور) فی‌ر ده‌بی ، له پاشا به‌ به‌رده‌وام بون و راهاتن و به‌جیه‌ینان ؛ زانسته‌کان جیگیر ده‌بن له ژیری ناوه‌کیدا که وایلیده‌کات به‌بی بیرکردنه‌وه سه‌یاره‌که‌ی لی‌خوړئ .

- نه‌و که‌سه‌ی که ده‌یه‌وۍ فی‌ری نویسن بیی له‌سه‌ر کو‌مپیو‌ته‌ر ، له سه‌ره‌تاوه به‌بی سه‌یر کردنی جی‌گه‌ی پی‌ته‌کان ناتوانی بنوسی ، ورده ورده فی‌ر ده‌بیته تا وای لی‌دیته‌ ده‌نوسی به‌بی نه‌وه‌ی سه‌یری جی‌گه‌ی پی‌ته‌کان بکات ..

لی‌رده‌دا گرنګی به‌جیه‌ینان و راهاتنی کرداریمان بو دهرده‌که‌وۍ ، وه راستی مانای نه‌م و ته‌یه‌مان بو دهرده‌که‌وۍ له پشتگیری پی‌غه‌مبه‌ر (ﷺ) بو گرنګی به‌رده‌وام بوون با که‌میش بی ، به‌م فهرمووده‌یه : { عن

عائشة ، قالت: قال رسول الله (ﷺ): " أحب الأعمال إلى الله تعالى أدومها ، وإن قل { متفق عليه : أخرجه البخاري (ج ٥/٢٣٧٣ رقم ٦١٠٠) و مسلم (ج ١/٥٤١ رقم ٧٨٣) .

بۇ نمونە :

ئەگەر دوايت لەگەل كەسكىدا لە بارەى رۆزىيەوہ كە بەدەست خواى بالادەستە و ئەو بۆى مسۆگەر كردوين، دواى ئەو رونبونەوہيە قايلبونى ليدەبينى، بەلام لەكاتى جىبەجىكرىندا لە جەنگى ژياندا فەرمانەكە دەگوپى و بە جورىكى ترە ؛ ھەلپە و ھۆگرى لەسەر مال و زۆر بىركردنەوہ لە داھاتوو، ترسى ھەژارى .. ليدەبينى، بۆيە چارە گوپانى رەفتارەكەيە، ئەمەش بە گوپانى ئەوہى كە جىگىر بووہ لە بيروباوہرى ھەلەو گوپانى بە بيروباوہرى راست و ھەرگىراو لە سەرچاوہى راستەوہ كە راسترىنيان سەرچاوہى وەحى و ژياننامەى پيغەمبەرە (ﷺ) وە ئەم گوپانەش سى ھەنگاوى دەوى :

(١) قايلبون :

بەئى؛ قايلبوون بە بىرىك ھەنگاوى يەكەمە لە ريگەى گوپاندا، بە شىوہيەك ژىرى پىزان دواى وەرگرتنى بىرەكە ريگا دەدا بە رىكردى بۆ ژىرى ناوہكى تاكو رەفتارى ليدەبرپاوى ليدەرچى بە شىوہيەكى خۆرەسى(تلقائى)، لىرەوہ دەردەكەوى رىزلىناني قورئان بۆ ژىرى و بەردەوام دواندى و قايلكردى بە گرنگى بىرە پيشنياركراوہكە ، خوينەرى قورئان بە لىكۆلىنەوہوہ دەبينى خواى گەورە و بلند ژىريمان دەدوينى و زۆرىك لەو شتانەمان بۆ روندەكاتەوہ كە دەيەوى قايلمان كات بەوہى كە دەيەوى ليمان ، بەلكو لە قورئانەكەيدا بانگمان دەكات بۆ بەكارھىناني ژىريمان و بىركردنەوہ لە فەرموودەكانى، وەكو : ﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا

تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ
 فِي السَّمَوَاتِ أَتُنُونِ بِكِتَابٍ مِنْ قَبْلِ هَذَا أَوْ أَثَرَةٍ مِنْ عِلْمٍ إِنْ
 كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿الاحقاف/٤﴾

له مۆكاره كانى قورئان بۆ قایلکردن :

١. نمونه هینانهوه : ﴿وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ
 كُلِّ مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴾ الزمر/٢٧.

واته : بهراستی ئیمه لهم قورئانهدا ههموو جوړه نمونهیهکمان بۆ
 خه لکی هیناوه تهوه ، بۆ ئه وهی یاداوهری وهریگرنو بیریک بکه نه وه له
 راستیه کان و تێ به .

لهو نمونانهش : نهو نمونه قورئانییهی که مه ترسی مه رایى ، دلسۆز
 نه بون بۆ خوا دهخاته روو له گه ل چۆنییه تی باری خاوه نه که ی کاتى
 ده بینى بهرهمى خه بات و ماندو بونه که ی له ناو چووه له کاتیگدا زۆر
 پنیویستی پییه تی : ﴿أَيُّدُ أَحَدُكُمْ أَنْ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ مِّنْ

نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُ فِيهَا مِنْ كُلِّ
 الثَّمَرَاتِ وَأَصَابَهُ الْكِبَرُ وَلَهُ ذُرِّيَّةٌ ضِعْفًا فَأَصَابَهَا إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ
 فَاحْتَرَقَتْ ۚ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ
 تَتَفَكَّرُونَ﴾ البقرة/٢٦٦ .

واته: ئايا هيچ كەس لە ئيوە حەز دەكات باخێكى هەبێت لە دارخورما و جۆرەها رەزەترى جۆگە و روبار بە ژێر درەختەكاندا بروت و هەموو جۆرە بەروبومێكى تێدا بێت بۆ خاوەنەكەى و خۆى دووچارى پىرى بووبێت و چەند نەو و مندالێكى لاوازى هەبێت، كەچى لەناكاو گەردەلولێكى گراوى بەهێز هەلكاتە سەرى و يەكسەر بسوتێت؟! ئابو شيوەيه خوا ئايەت و بەلگە و نیشانەكانى دەخاتە بەرچاوتان بۆ ئەوێ تىفكەن و بىرەكەنەو.

ب . گرتە بەرى رىگای دەرەنجام و لىتێگەيشتن بە ئاراستەکردنى پرسىيار و وەلامدانەوێ لەلایەن ژىرىيەو بۆ گەيشتن بە واتاى مەبەست وەكو :

﴿أَمْ جَعَلُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ جَعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ﴾ ص/ ۲۸ .

واته: ئايا رەوايه پاداشتى ئەوانەى ئيمان و باوەريان هێناوه و كاروكردهوچاكەكانيان ئەنجام داوه ، وەك ئەوانە ئى بكەين كە تۆوى خراپەيان چاندوو لە زهويدا، ياخود ئايا ئەوانەى پارىزكار و لەخواترسن وەك خراپەكاران سەريان بكەين؟!

(۲) چەند بارە كردنەوێ بابەتەكان بۆ جىگىر بوونى بابەتەكە :

كاتێك قايلبون بە بىرۆكەيەك روودەدا لە ساتێك لە ساتەكاندا ، دەبينى قايلبوو كە بە كردارىك لە كردارەكان قايلبونەكەى دەرەبى ، وەك ئەو كەسەى قايلدەبى بە گرنگى يارمەتدانى هەژاران بە رىگای خويندەو

یا بیستنه‌وه، له پاشا که دهگات به هه‌ژاری یارمه‌تییه‌کی ده‌دا با که‌میش
 بئی، له‌وانیه نهم کرداره دووباره نه‌کاته‌وه مه‌گه‌ر به‌رده‌وام ناو به‌ناو
 گرنگی به‌خشینی یاد بخریته‌وه : ﴿وَلَقَدْ صَرَّفْنَاهُ بَيْنَهُمْ لِيَذَّكَّرُوا فَأَبَىٰ
 أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا﴾ الفرقان/ ۵۰ .

صَرَّفْنَاهُ: واته: دووباره‌مان کردۆته‌وه به شیوازی جوړو جوړ .

وه له سوډه‌کانی دووباره کردنه‌وه ؛ خوینەر یا بیسه‌ر والیده‌کات له
 باریکی هه‌میشه‌ییدا بیت له یاده‌وه‌ری و بی‌داری، لی‌ره‌دا به‌سای
 دووباره‌کردنه‌وه دهره‌که‌وئ وه‌کو هوکاریک له هوکاره‌کانی بنیاتنانی
 قایل‌بوئی دروست که قورئان به‌کاری ده‌یئنی زیاتر له‌لایه‌نه‌کانی
 رینمونی (هدایه‌) دا .

- واتای رینمونی: شاره‌زابوونی ریگای راست بو گه‌یشتن به‌و
 ئامانجه‌ی که مرو‌قه‌ه‌ول ده‌دات بیگاتی ؛ که په‌رستشی خوای
 تاک و ته‌نهایه و رازی‌کردنیه‌تی و چونه به‌هه‌شت .
- له‌و لایه‌نانه‌ش:

(۱) ناسینی خوای بلند و بالاده‌ست، پانتاییه‌کی مه‌زنی گرتۆته‌وه
 له قورئاندا، به‌شی‌وه‌یه‌ک ئایه‌تیک نابینی که پیناسه‌ی خوای
 پاک و بی‌گه‌رد و مافه‌کانی له‌سه‌رمان له په‌رستشی دئی و
 لایه‌نه‌کانی شهرعی تیدا نه‌بئ ، ناسینی خوای گه‌وره به
 سیفات و ناوه‌کانی و کرداره‌کانی بو نه‌وه‌ی مرو‌قه‌کان بینه
 به‌نده‌یه‌کی راستی خوای گه‌وره ، نه‌وسا نه‌بینه خاوه‌ن
 ئازادییه‌کی راستی .

(۲) پیغمبر و پیام : ناساندنی پیغمبران (علیهم السلام) و
 پیامه‌کانیان به تایید محمدی پیغمبر (ﷺ) و نه پیامه‌ی
 هملی گرتووه بۆ ناده‌میزاد :

﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ﴾ الكهف/ ۱۱۰ .

واته : نه‌ی پیغمبر (ﷺ) پییان بلئ : به‌راستی من ته‌نهام
 ناده‌میزادیکم وهک ئیوه به‌لام نه‌وه‌نده هه‌یه وه‌حی و نیگام بۆ
 دیت .

(۳) پیناسه‌ی مروّ :

خوا‌ی به‌دیهنه‌ر و مه‌زن مروّقی به‌دیهنه‌واوه و پیکیه‌ینه‌واوه له
 ژیری: ﴿...إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ﴾ الرعد/ ۴ . و دن:

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ﴾ الأنفال/ ۲ .

و ده‌روون: ﴿وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا﴾ الشمس/ ۷ . و نه‌ندامانی له‌شی .

(۴) ناساندنی شه‌یتان :

دوا‌ی نه‌وه‌ی ئیبلیس سو‌جده‌ی نه‌برد بۆ ناده‌م و سه‌رپنجی فه‌رمانی
 خوا‌ی کرد ، خوا له به‌زه‌یی خوی ده‌ریکردو نه‌ویش داوا‌ی مۆله‌تی
 مانه‌وه‌ی کرد بۆ دژایه‌تیکردنی مروّ و تۆله‌سه‌ندنه‌وه : ﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ

لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا ۚ إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ

أَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾ فاطر/ ۶ .

واتە: بەپراستی شەیتان دوژمنتانە ئیوەش بە دوژمنی خۆتانی دابنن،
 بێگومان بانگی پارتەکەى دەکات بۆ ئەوەى ببنە نیشتهجێی دۆزهخ .

(۵) چیرۆکی بوونی مروۆ و روژی لیپرسینهوه :

خوای گه‌وره مروۆی به‌دییه‌ناوه بۆ به‌ندایه‌تیکردن له‌سه‌ر زه‌ویدا
 هه‌رچی له ئاسمانه‌کان و زه‌ویدا به‌ بۆی رام کردووه‌ و ژیا‌نی
 سه‌رزه‌وی بۆ کردووه‌ به‌ تاقیکردنه‌وه‌ و دوا‌ی مردن و زیندوبونه‌وه‌ی
 لێی ده‌پرسیته‌وه :

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ الذاریات/ ۵۶ .

﴿الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ

عَمَلًا﴾ الملك/ ۲ .

﴿وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَمَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ

شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا^ط وَكَفَى

بِنَا حَسِيبِينَ﴾ الانبیاء/ ۴۷ .

واته: سروشتی ژیا‌نی ئه‌م جیهانه‌ که ه‌وی تاقیکردنه‌وه‌یه‌ کۆتایی
 دیت به‌ روژیک ~~که‌وه‌~~ بۆ پرسینه‌وه ، کردووه‌کانی تیدا ده‌خړینه‌ رو،
 ئه‌نجامه‌کان راده‌گه‌یه‌نرین، تاکو سه‌رکه‌وتوه‌کان بگه‌ن به‌و
 به‌هه‌شته‌ی که‌ خوا بۆی تاقاده‌کردون و به‌هرمه‌ند بین به‌ جوهره‌ها ناز
 و نيعمه‌ت، وه‌ که‌وتوه‌کان بچن بۆ ناگر تا جوهره‌ها سزای تیدا بچيژن
 .. خوا په‌نامان بدات .

(٦) ناساندنی ئهو یاساوسوننه تانه ی که خوا ژبانی پښ دها بهرپوه

تاکو له یادمان بن و سودیان لی وهرگرین : ﴿...فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ

اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَحْوِيلًا﴾ فاطر/٤٣.

(٧) شاره زاکردن له سهر جیهانی دهوړوبه:

نیمه ی مروۍ له بونده تهنه نین به لکو به دیهینراویکی زور له دیار و نادیار به دهوړوبه رماندان، قورئان ئهو به دیهینراوانانه مان پیده ناسینئ له گهل سروشتی په یوه ندیمان پییانوه و چونیته ی مامه لکړدن له گهلاندا :

﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا﴾ البقرة/ ٢٩ .

وه ئهوانیش هه موو له گهلان ستایشی په روه دگار دهکن :

﴿يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ

الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ﴾ الجمعة/ ١ .

(٨) مافی بهنده کان به سهر یه که وه:

بو ئه وه ی ژبانمان به خوشی بیهینه سهر و هاوکاریکی باش بین بو یه کتری تا بتوانین سهر که وتو بین له ئه نجامدانی ئرکی بونمان ، خوی گه وره کوئلئ مافی داناوه به سهرمانه وه بو یه کتری که به کورتی کوډه بڼه وه له دادپه روه ری و چاکه کړدن و ستم نه کړدن له یه کتری :

﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى﴾ المائدة/ ٢ .

﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَنِ وَإِيتَايَ ذِي الْقُرْبَىٰ
وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ ۚ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ
تَذَكَّرُونَ﴾ النحل/ ۹۰ .

واته : به پرستی خوا فرمان دهدات به دادپه‌روهری و چاکه‌کاری و
یارمه‌تیدان و به‌خشنده‌یی به خزمان و قه‌ده‌غه له گونا‌هو تاوان و
ده‌ستدریژی ده‌کات و نامۆزگاریتان ده‌کات بۆ نه‌وه‌ی یاده‌وه‌ری
وه‌ریگرن و تی‌فکرن و هه‌میشه چاکه بکه‌ن .

(۹) شاره‌زا کردنی شی‌وازی بانگ‌کردن بۆ‌لای خوا :

بۆ رزگار کردنی نه‌فامان و شوینکه‌وتوانی ئاره‌زوو له تالی و
ده‌رده‌سه‌ری ژیان و چون بۆ دۆزه‌خ، خوای گه‌وره کردویه به ئه‌رك
به‌سه‌ر شاره‌زا‌کانه‌وه که بانگیان بکه‌ن بۆ سه‌ر ری راسته‌که‌ی خوا،
له قورئاندا رینمویی کردوین بۆ چۆنیه‌تی ئه‌و بانگ‌کردنه : ﴿أَدْعُ إِلَىٰ

سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ ۚ وَجَدِلْهُمْ بِلَايِ
هِیَ أَحْسَنُ ۚ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ ۚ وَهُوَ
أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾ النحل/ ۱۲۵ .

(۱۰) شاره‌زا کردن له چیرۆکی پیشینانمان :

تا‌کو پابه‌ند و نامۆزگاریان لی‌وه‌ریگرن :

﴿لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ﴾ يوسف/۱۱۱.

واته : بهراستی له سه‌رگوزشته و به‌سه‌رهاتی پیغه‌مبه‌راندای پهند و نامۆزگاری هه‌یه بۆ که‌سانی ژیر و هۆشمه‌ند .

(۲) وینه‌کردنی نه‌خشه‌ی ئیسلام :

له هۆکاره‌کانی جیگیرکردنی زانیارییه راسته‌کان له ژیری ناوه‌کیدای، ویناکردنی نه‌خشه‌ی ئیسلامه له هۆش و بیردا ، قورئان به رونی و راستی ئهم نه‌خشه وینا ده‌کات له بیرى ئهو که‌سه‌ی په‌ناى بۆ ده‌بات و به جوانی لێى ورد ده‌بینته‌وه ، تیرامانیکی گشتی پێده‌دات له‌سه‌ر هه‌موو ئه‌وه‌ی داواى لێ‌کراوه و په‌یوه‌ندی یه‌کانی به هه‌موو شته‌کانی ده‌ورو به‌ریه‌وه، وه هه‌موو فه‌رمانه‌کانی بۆ داناوه به قه‌باره‌ی گونجاویانه‌وه له ره‌گه‌زنامه‌ی ئیسلامدا، سه‌رنجی ئایه‌ته‌کانی (۱۰-۲۲)ی سوره‌تی التوبه‌ بده، ده‌بینی کاروباری خه‌بات له رێی خوا‌دا مه‌یدانیکی شایانی وه‌رگرتووه له قورئاندا و له ریزه‌ندیشدا پیش په‌رس‌ت‌شه‌کانی تر ده‌که‌وێ له‌کاتی به‌ریه‌ک که‌وتندا.

به‌ئێ ئه‌وی ژیری‌ه‌که‌ی به قورئان بسپێرێ ؛ ده‌بینی که‌سی‌تی‌ه‌کی هاوسه‌نگی بۆ پێک‌دێنێت ، توانستی ناسینی گ‌رنگ و گ‌رنگ‌ترین بۆ هه‌موو، بۆ هه‌موو کاروباری که قورئان ده‌یخاته پیش چاوی ، چونکه قورئان له بیرى شوێنکه‌وتوانیدا نه‌خشه‌یه‌کی گشتی و رون وینا ده‌کات، گ‌رنگی ده‌دات به هه‌موو به‌شیکی ، شیاو به قه‌باره‌ی خۆی .. به هه‌موو ئه‌مانه‌ش راست‌کردنه‌وه‌ی زانیاری و . تیگه‌یه‌شتن پێک‌دێنێ، وه وه‌رگیراوه جیگیربووه‌کان ده‌گۆڕی تا‌کو مانا جوانه‌کانی قورئان جیا‌یان بگ‌ریته‌وه .

دووهم : دل :

دل ئو میهره پوره دگاریه گیانیه که په یوهندی هیه به پارچه
گوښته سته و بهریه که دهکویته لای چپی سنگ ، ئو نامیری
پیزانین و تیگه یشتنه له مروښدا ، که ده دویتری و داویلنده کړی و سزا
ده چیژی و گله یی ناراسته ده کړی، دل بنکه ی ویست و پریاردانه له
ناوه و دی مروښدا، پادشایه به سهر هموو لاشه و هموو کردار و
رهفتاریکی ئیرادی لاشه فرمانی جینه چیکردنی له دلوه ودرده گریت ،
پیغه مبهری نازدار (ﷺ) ده فرموی : {أَلَا إِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ
صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ} مفق علیه.

نهم دل دهکویته نیوان دوو هیزی راکیشه روه:

۱. هیزی ناروزو : نه و دی د هرون هزی پیده کات .
 ۲. هیزی باوه پ: دلنیا بوون به و بیرو قایل بونانی که له ژیریدایه، له کاتی
پریارداندا به هیزترینیان دهست ده گری به سهر ویستدا و ناراسته ی
پریاردان دکات بو به رژه وندی خوی .
- بو نمونه :

- کاتن موسلمانیک بانگی به یانی ده بیستی و ده زانی کاتی له خه و
هستانه بو نه نجامدانی نویژ ؛ له کاته دا کیشمه کیشیک له دنیا
روده دات له نیوان باوه پ و ناروزویدا ، گهر هیزی باوه پ سهرکوت
نه و هله دهستی و نویژه که ی نه نجام ده دات به لام نه گهر هیزی ناروزو
سهرکوت نه و هله ناسی و خه و نه ییاته وه .
- گهر موسلمانیک چاوی کهوت به روخساری ئافره تیکی نامه حره و
چاوی دانه خست ، نهمه نه و ده گه یه نن که له کاته دا ناروزوی
به هیزتره له باوه پی به خوا و ملکه چ نابی بو فرمانه که ی به چاو
داخستن .

بهراستی باوهر ؛ پالنه ره بۆ رهفتاری ئیجابی و باش : ﴿ذَلِكَ وَمَنْ

يُعْظِمْ شَعِيرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ﴾ الحج/۳۲.

واته: ئهوهی ریژ دانهنیت بۆ دروشمو بهرنامهکانی خوا، ئهوه نیشانهی پارێزکاری و لهخوا ترسانی دلهکانه.

چهنده باوهر بههیز ببیت ئهوهنده رهفتار چاک دهبیت بهخۆپهسی، وه مهودای نیوان گوفتار و کردار نزیک دهبیتهوه، باوهر ئهو درهخته بهردارهیه که بهری باش دهگریت، باوهر خاوهنهکهی دهبروینتی بۆ بهخشینی ئهو پهپی ئهوهی دهتوانی ببهخشنی له پیناو رهزامهندی پهروهردگاریدا، ئیتر ناسهروئی، ماندو نابئی، بیزار نابئی له گهیااندنی بانگهوازهکهی خوا، ههمیشه دهبینرئی پهله دهکات له کاری خێردا به ههموو لایهکدا، باوهرپی زیندو بهربهستی ناوهکی بههیز دهکات تاکو وهکو پاسهوانیکی بیدار چاودیری خاوهنهکهی بکات و پالینتی بۆ چاکهکردن و دووری دهخاتهوه له سهڕپنجی و ئارهزووهکان، ریی پینادا بهشداری بکات له غهیبهت و دوو زمانی ... چهنده باوهر بههیز بیت ئهوهنده چارهسهری کیشهکان دهبیت و کهم دهبنهوه له نیوان باوهردارندا.

بهئێ ئارهزوش پالنه ره بۆ رهفتاری سلبی و خراپ : ﴿فَإِنْ لَمْ

يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ﴾ القصص/۵۰.

واته: ئهگهر بهدهم بانگهوازی تۆوه نههاتن، ئهوه چاک بزانه که ئهوانه شوینتی ئارهزووی خویان دهکهون.

واتای ئهمهش ئهوهیه گهر؛ ئهو زانیاری وقایلبونانهی که له ژیریدا ههیه ئهوهنده دلتیابون و باوهرپینکردنی دلی بۆ دروست نهکرد تاکو بتوانی

بهره‌نگاری ئهو ئاره‌زووه‌ی ببیته‌وه که در ژایه‌تی ئهو قایلبونانه دهکات، وه سه‌رکه‌وێ به‌سه‌ریدا، ئهو کاته ئهم قایلبونانه ته‌رجومه نابن بۆ ره‌فتاریکی کرداری وه له پاشدا وته‌ی که‌سه‌که و قایلبونه‌کانی ده‌کونه لایه‌ک و ره‌فتاریشی له‌لایه‌کی تر .

قورئان هه‌وآلمان ده‌داتێ که که‌سانیک هه‌ن دان به په‌روه‌ردگاریتی خوادا ده‌نێن به‌لام له‌گه‌ڵ ئه‌مه‌شدا شه‌رمی لێناکه‌ن ملکه‌چی فه‌رمانه‌کانی نابن ئه‌مه‌ش له‌وه دهنیامان ده‌کات که دانپیانانه‌که‌یان دانپیانانیکی ژیری روته و باوه‌ری پێکنه‌هیناوه له دلدای (بۆ زیاتر تیگه‌یشتن سه‌رنجی نایه‌ته‌کاتی) (۸۷-۸۴ سوره‌تی المؤمنون و نایه‌تی (۳۷) ی سوره‌تی یونس بده .)

هه‌روه‌ها قورئان باسی که‌سانیکی ترمان بۆ ده‌کات که به رونی دانه‌نێن به‌وه‌دا که ئیسلام رێنمویییه ، به‌لام ناتوانن په‌یره‌وی بکه‌ن له ترسی ژبان و به‌رژه‌وه‌ندییا : ﴿وَقَالُوا إِن نَّبَعِ الْهُدَىٰ مَعَكَ نُنْخَطِفُ مِنْ أَرْضِنَا﴾ القصص/ ۵۷ .

واته : ده‌یانوت ئه‌گه‌ر ئیمه شوین هیدایه‌ت و به‌رنامه‌ی ئیسلام بکه‌وین له‌گه‌ڵ تۆدا له ولاتی خو‌ماندا ده‌فرینرین و تووشی نه‌هامه‌تی ده‌بین .. نا لێر وه‌ه گرنگی په‌روه‌رده‌ی ئیمانی ده‌رده‌که‌وێت ؛ ئه‌گه‌ر ئامانجمان له په‌روه‌رده‌ی مه‌عریفی گه‌شه‌کردنی ژیری بی‌ت به زانستی به‌سودی قایم و چه‌سپاو که ئه‌ویش زانین و ناسینی خ‌وای به‌رز و بلند، به‌ دهنیاییه‌وه ئامانجی په‌روه‌رده‌ی دل به‌هێزکردنی باوه‌ژه به زانسته و جیگیرکردنی تیایدا تا‌کو ده‌ستی به‌سه‌را ده‌گرێ و سه‌ره‌وکاری ده‌کات وه ئاره‌زوی داده‌مرکینیته‌وه و به‌مه‌ش بۆ ئهو که‌سه به‌ندایه‌تیکردن ئاسان ده‌بی‌ت به شیوه‌ جو‌راو جو‌ره‌کانیه‌وه .. ئه‌مه‌ش ئه‌وه ده‌گه‌یه‌نی که گو‌رانی ره‌فتار به

گۆرانیکی راستی باش ، دەبیت بە چاکردن و سازکردنی دَل بە باوەر دەسپێدەکات، وە کاتێ گۆرانیکی خراپ لە رەفتاردا دەبینن؛ بە دُنیاپیەوه ئەوه پێچەوانە بووەتەوه و ئارەزوو بەهێز بووه لە دَلدا و باوەر لاواز بووه، ئەم باسەش لەسەر باوەر و پەيوەندی بە رەفتارەوه بۆمان راڤە دەکات؛ دیاردەى دوور کەوتنەوهی کردار لە گوفتار، کردار لە زانست، هەر کە باوەر لاواز بوو ئارەزوو بەهێز دەبێ، چونکە دَل یەک مەودای هەیه ئەمەش کاریگەرییەکی خراپی ترسناک پێکدینى ؛ زیاد دەکا و کەم دەبیتەوه بەگوێزەى پلەى لاوازی باوەرکە .

لە کاریگەرییەکانى لاوازی باوەر :

- دوورکەوتنەوهی کردار لە گوفتار: دەبینى کەسێک زۆر باس دەکات لە بەها بالاکان و وتەى بەنرخ و رەوشتى بەرز، بەلام پێچەوانەى وتەکانى رەفتار دەکات، هەندێ جار دەبینى توشى بێئارامى و پەژارەبووه لە حال و بارى خۆى بەلام ناتوانى خۆى بگۆڕێ چونکە ئارەزووى زāl بووه بەسەر ویستیا و دەستى بەسەرا گرتووه .
- داواى رێدان دەکات لەوهى کە نابێ رێدانى تێدا بێ، ئاسانکاری و تەمەلى لە جیبەجێکردنى فەرمانەکانى شەرعدا، گەڕان بەدواى رێپێدان و بیانوودا، بەکارهێنانى رای لاواز بۆ دۆزینەوهى بیانووى رێپێدراو بۆ خۆدزینەوه لە پەپرەو کردنى راست لە دینداریدا، گرتنیدانى توند بە دنیا و ھۆگریوون لەسەر کۆکردنەوهى ، خەریککردنى بیروھۆش بە دنیاوھ و خەو بینینی بە ئاگا بە دەولەمەندى و باش رابواردنەوه ، دەبینى زۆر بە دواى نرخى پارەکان و زەوى و، خانوو، ئوتوموبیل و ھەرۆھا دەبینى لە بازنەى ھەرامەکان نزیک دەبیتەوه و وەک ئاسانکاری لە درۆکردندا، پەیمان دەشکێنێ، ئێرەیی دەبا، ھەستکردن بە بەرپرسیاریتى لا لاواز دەبیت، براپەتیکردنى ئیمانى لا لاواز دەبێ،

چونکه براهه تیکردن هاوملی ئیماننه به زۆربونی زۆر ده بێت و به که مبونى کهم

❧ له ئامانجه کانی پهروه دهی دل :

(أ) ئامانجی نزیک : بیدار بوونی دل .

مه بهست بیدارییه کی راسته قینهی هه می شه ییه که له دلدا جیگیر ببی و به هه موو بوونیا ریپکات و ژیانیکی نوێ دهست پیپکات .

(ب) ئامانجی دور ، بریتین له :

۱. دامه زراوی و دهسه لاتگرتنی باوهڕ به سهر دلدا ؛ تاكو ویستی ئازاد ببی له به ندیتی ئاره زوو دلیکی زیندو له دایک ببی و بجی به پیر روداو هه کانه وه ، به جوانی مامه له بکات له گه ل نوێگه رییه کانی ژیاندا به پالنه ری باوهڕ : ﴿... وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ (التغابن/ ۱۱).

واته : ... ئه وهی باوهڕی ته واو به یئیت ، خوا دلی رینمووی دهکات بو لای خوێ ، خوا ی گه وه به هه موو شتی زانایه .

• له نیشانه کانی پیپهاتنی :

نه رمی دل ، خیرا کاریگه ر بوون به ئامۆزگاری ، چاکبوونی په یوه ندی له گه ل خه لکیدا ، نزیکبونه وهی له خوا و وابسته بوونی دلی به وه وه ، په له کردن به ره و به هه شت ، هه ست به ئارامی و دلنایی و هیمنی ناوه کی دهکات .

ئهو کاته هه رچی توش ده بی رافه یه کی مامه له یی ئیمان ی له گه ل دهکات ، وه ک رسول الله (ﷺ) ده فره مویت : { عجباً لأمر المؤمن ، إن

أمره كله خير ، وليس ذاك لأحد إلا للمؤمن ، إن أصابته سراء شكر ، فكان خيرا له ، وإن أصابته ضراء ، صبر فكان خيرا له { رواه مسلم .

۲. روناكبونه‌وی دل : تاكو دلی پاك و خاوین و سپی بی، به‌رچاوی روناك بی و پله‌ی هه‌ستیار ی به‌رز بیټ روو به هه‌موو ئه‌وه‌ی خوا رازیده‌که‌نو پیش‌پرکی بکات بو کردنیان، وه پله‌ی بکات بو واز هیئان له هه‌موو ئه‌وه‌ی خوا پیټی ناخۆشه .

۳. هه‌سته‌گانی رامکا بو خوا ، پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) ده‌فه‌رموی : { من أحب الله ، وأبغض الله ، وأعطى الله ، ومنع الله فقد استكمل الإيمان } أبو داود ر‌یوایه‌تی کردووه و البانی راستی کردۆته‌وه له (صحیح الجامع/ ۵۹۶۵) .

۴. گه‌یشتن به‌قوناغی إحسان :

له‌فه‌رموده‌به‌ناویانگه‌که‌ی (جبریل) دا هاتووه: {الإحسان أن تعبد الله كأنك تراه ، فإن لم تكن تراه فإنه يراك} مسلم ر‌یوایه‌تی کردووه.

له‌نیشانه‌کانی :

ملکه‌چی هه‌ست و ره‌فتاره‌کانی بو خوا : { لا يبلغ العبد حقيقة الايمان حتى يعلم أن ما أصابه لم يكن يخطئه ، وما أخطئه لم يكن ليصيبه } طبرانی ده‌ر‌یه‌ت‌او له (مجمع الزوائد ۵۸/۱) وه‌أحمد (۴۴۱/۶ ، ژماره‌/ ۲۷۵۳۰) .

دل که ئه‌م قوناغ‌ه‌ی ب‌ری ؛ پ‌ر ده‌بی له‌ئارامی و ئاسوده‌یی و ده‌که‌وینته‌په‌یوه‌ندی یه‌کی بته‌و له‌گه‌ل په‌روه‌رد‌گاریدا .. سوپاس‌گوزاری نیعمه‌ته‌کانی ده‌بی، ئارام‌گر ده‌بی له‌سه‌ر به‌لاکان، رازی ده‌بی به‌قه‌زاکانی، ئارام ده‌بی به‌یادکردنی، له‌شه‌وقیکی هه‌میشه‌یی و ئاراسته‌بونییکی به‌رده‌وام دا ده‌بی به‌ره‌و خوا.

• هه‌نگاوه‌کانی په‌روه‌رده‌کردنی دل :

(۱) ئه‌رکی خاوه‌ن دله‌که :

۱. خۆناماده‌کردن و داواکردنی ر‌ینمویی له‌خوا :

باوهږ يارمه تیه کی بڼ خه وشه له خوا ی بلنډه وه ، دهیبه خشی بهو
 بهندانهی که دهیانیننن نارهنووی دهکن، وهک له فهرموده قودسیه که دا
 هاتووه : { یا عبادي کلکم ضال إلا من هدیته ، فاستهدونی اهدکم }
 أخرجه مسلم ۴/۹۹۴/رقم ۲۵۷۷ . بیگومان قایلېونی ژیری ریبازی نه
 نارهنووه یه .. نه قایلېونه دهی تیکه ل ببی به لاکړنده وهیه کی دلی و
 سوز، وه چاوه پوانی نهو ساته گونجاوه بکات که خوا ی گه وړه تیایدا
 خه لاتی بکات ، نهو ساته ی که دهره وشیته وه و سنگی گوشاد ده بیت
 بو باوهږ، پهره ردگار ده فهرمویت : ﴿فَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ
 صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ وَمَنْ يُرِدْ أَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا
 حَرَجًا كَأَنَّمَا يَصْعَدُ فِي السَّمَاءِ كَذَلِكَ تَجْعَلُ اللَّهُ
 الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ (الانعام/۱۲۵) .

واته: نهو که سه ی خیری تیدا بیت و خوا بیهویت هیدایه تی بدات،
 نهوه سینهی سافو پاکو ناماده دهکات بو ناینی نیسلام، نهو
 که سه ش خوا بیهویت گومرای بکات، نهوه دلی دهگوشیت و سنگی
 توند دهکات و همناسه ی سوار ده بڼ، ههروه نهوه ی بهرو و ناسمان
 بهرز ببیته وه، نا بهو شیوه یه خوا گومرای و پیسی هاولنگه ری له سر
 دلی نهوان داده نیټ که باوهږ ناهینن.

بویه پیویسته مرؤفی دلسوز بهخوی ، به گرمی ههول بدات ،
 تواناکانی بخاته گهږ بو ناسینی خوی ټینجا پهره ردگاری .. وه

دنیا بیتی که بهشی لای خواجه و پیوسته به جوانی داوی
بکات ﴿أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾

۲. به جیهنانی نویژه کان به جوش و خرۆشه وه و له کاتی خۆیاندا به
شیویه که کاریگری باشی هه بی له سه ره وشت و مامه له و رهفتاری :

﴿إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ﴾ العنکبوت/ ۵۰ .

واته : به راستی نویژ به ره نهستی له گونا هو تاوان و نادرستی دهکات.

۳. ستایش کردن و یادکردنی خوا به بیداری و بهردهوامی تا کو ببیته
راکیشه ری نوری خوا و رونا کردنه وهی ناو دله کان :

﴿الَّذِينَ ءَامَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ ۗ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ
تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾ الرعد/ ۲۸ .

واته : نهوانه ی باوهریان هیناوه و دل و دهروونیان نارام ده بیت به
قورئان و په یامه که ی خوی په روهردگار ، ناگادار بن دله کان هه به
قورئان و یادی خوا و پابه ندیوون به ئاینه که یه وه خوشنود ده بن و
دهحه وینه وه.

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ
عَلَيْهِمْ ءَايَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ﴾ الأنفال/ ۲ .

واته : بنگومان ئیماندارنی راسته قینه ته نها نهوانه :

یه کهم : که کاتیک ناوی خوا برا ، نه وه دله کان یان ده ترسیت و ده هزیت ..
دووه : کاتیک ئایهت و فرمانه کانی ئیمه یان به سه ردا بخوینریته وهن نه وه
باوهریان زیاد دهکات .

سٔهم: له هه موو کارو باریکیشیاندا هه پشت به پهروهردگاری خوځان ده بهستن .

۴. سود وهرگرتن له یاریده دهرهکانی ریگا .. وهک (یادکردن و بیرکردنه وه له مردن، شهو نویژو نزا و پارانه وه له خوا، تیگه یشتن له ریږه وی پیغه مبهړ(ﷺ) و په پیره وکردنی .

۵. سود وهرگرتنی باش له پهروه رشکاره که ی ، به تیگه یشتن و به جیهینانی ناموژگاری و ناراسته کردنی .
(ب) نه رکي پهروه رشکاره که :

یه کهم هه نگاو پیویسته پهروه رشکار پیښه نگیکی باش بیت، بو قوتابیه که ی، وهه ولیدات بو خالیکردنه وه ی له رهوشت و رهفتاره خراپ و ناپه سهندو نا شرعیه کان، به تیگه یاندن و ترساندن به سهره نجامی لادان و دوچاربون به سزاو نارحعتی و له دواوژیشدا کوته ناو دوزخ، نیجا به جوانی کار بکات له سهر رازاندنه وه ی به رهوشت و رهفتاره جوان و په سهند و شرعیه کان، نه مهش به ریگای فیږکردن و تیگه یاندن و راهینان.

سٔیه م : دهر وون (النفس)^۱

دهر وون: نهو هیزه یه که خوا ی گه وره له ناوه وه ی مرؤه پیکیهیناوه تا کو به مویمه تاقیمان بکاته وه:

﴿وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا ۖ فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ۗ قَدْ أَفْلَحَ
مَنْ زَكَّاهَا ۖ وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا﴾ الشمس/ ۷-۱۰ ...

^۱ سهری کتبی (فقه الدعوة ج ۱ ل ۶۱۳ .. الأركان الداخلية للنفس الانسانية) بکه.

﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ۖ وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْحَيْرِ فِتْنَةً ۚ وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ﴾ الانبياء/ ٣٥ ...

﴿فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى﴾ التازعات/ ٤١ .

جا ئو كەسەى ئو ھىزە بە پاك رابگرىت ئووا سەرپەرز دەبىت و لە تاقىكردنەو كەدا سەر كەوتوو دەبىت، وە بە پىچەوانەو وە ئو وەى ئو ھىزە بەرە لا بكات ئووا لە تاقىكردنەو شىكست دىنىت و زەرەرمەند دەبىت .

بەئى ؛ دەروون كۆرگەرى ئارەزوو كەنە لە ناو وەى مرقۇدا، بۆيە لە سروشتىدا ھەمىشە خوازىارى بەدەھىنانى ھەز و ئارەزوو كەنەىتى، دەيەوى بەشى ھەبى لە ھەموو كاريكدا كە مرقۇ ئەنجامى دەدا بەبى سەير كردنى سەرەنجامەكانى، وەكو مندالىك كە ھەلدەستى بە تەنگ پىئەلچىن و زۆر كردن لە باوك و دايكى بۆ وەدەست ھىنانى شتىك كە لەوانەى زىانى ئووى تىدا بىت .

دەروون فەرمان بە خراپە ناكات لەبەر ويستنى خراپە لە خوديا ، بەلام بەو گومانەى ئارەزوويەكى لىدەستكەوى .

دەروون : مەيدانى پىسپاردنە ، چروگە، ئووى زۆر ئاسودەى دەكات ھەست كردنەىتى بەوى بايەخدارترە لە كەسانى تر، وە ئووى زۆر ئازارى دەدا و توشى پەژارەى دەكات ھەست كردنە بەوى لەوان كەمترە .

• بەشەكانى ئارەزووى دەروون :

دەروون ھەمىشە ھەز و مەيلى وا بەلاى بەدەھىنانى ئارەزوو كەنەو، ئەمانىش دەبن بە دوو بەشەو :

١. ئارەزووى ديار : برىتين لە چىژى خواردن و خواردنەو ... ھتد .

۲. ئارەزووی شاراۋە : بریتین لە چیژی بەرھەمی پیاھەڵدان و ستایشی خەلکی ، ھەرھەما ھەستکردن بە بەرزیتی و جیایی لە کەسانی تر ، پلەي بەرزى بە سەریاندا ، پێشکەوتنیان ، لەخۆپازیبوون

- ئارەزوو ديارەکان شەرع رێکخستون و دیاریکردن لە روی ھەڵل و ھەرام و رێپێدراو و نەویستراوەکان، بۆیە ئاسانە بۆ کەسانی خاوەن باوەری زیندو کە پابەند ببێ بەم رێکخەرانەوہ .

- بەلام ئارەزوو ناديارەکان لەگەل ئاگادارکردنەوہی توندی شەرع لە دابەزین لەگەلیا ، بەلام زۆریک سل ناکنەوہ لەم ئاگادارکردنەوہ و مامەلەي لەگەلدا ناکن وەک مامەلە کردنیان بە وریاری و رێکو پێکیوہ لەگەل ئارەزوو ديارەکان، ئەمەش لەبەر ئەوہی ئارەزوو ناديارەکان بەلەزەتترو خۆشتەن بۆ دەروون لە ئارەزوو ديارەکان .

وہ لە گرنگترین ئارەزوو ناديارەکان کە دەرون بەنج دەکات و دەیخاتە باریک لە ئاسودەیی و مەستی و ھەستکردنت بە رازیبوون لەخۆ و ، جیابون لە خەلکی و بەرزى پلەي لەلایان، ئەگەر ویستت ئەندیشەي ئەم ھەستانە لیبدەیت پیویستە ئەو جارەت یاد بکەیتەوہ کاتیک روبەرپووی پیاھەڵدان دەبیتەوہ ... وە لە وینەي ئارەزووی ناديار کە دەروون ھۆگری دەبێ: پلە بەرزى لای خەلکی لە میانەي چاکردن و جوانکردنی کار لەبەردەمیانا، وە باسکردنی کارە باشە ناديارەکان بۆیان .. لەمەش مەترسیتر بەدلچونی کارەکانی یان تواناکان و مەزنبونیان لەلای، وە ھەزکردن بە سوپاسکردن لەسەر کاری کە نەیکردوہ (بەدرۆ دەیخاتە پێش چاو یان بەرامبەرەکەي بۆ پیاھەڵدان بەدرۆ دەیخاتە روو ...)

﴿لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَوْا وَيُحِبُّونَ أَنْ تُوْحَمَدُوا بِمَا لَمْ
يَفْعَلُوا فَلَا تَحْسَبَنَّهُمْ بِمَفَازَةٍ مِنَ الْعَذَابِ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾
آل عمران/ ۱۸۸ .

واته: وا گومان مه به بهوانه‌ی دلخوشن به‌وی که هه‌یانه و حه‌ن ده‌که‌ن
باس بکرتن وه خه‌لکی سوپاسیان بکات له‌سه‌ر کار و چاکه‌یه‌ک که
نه‌یانکردوه، نه‌وه هه‌رگیز وا مه‌زانه نه‌وان له ده‌ست سزا رزگاربان
ده‌بیت، به‌لکو سزایه‌کی به‌ئیش چاوه‌پییانه .

ئهمه‌ش ئه‌گه‌ر که‌سه‌که به‌ده‌می‌وه چوو خۆی دا به‌ده‌سته‌وه، نه‌وه
دوچار ده‌بیت به نه‌خۆشی له‌خۆبایی بوون و خۆخه‌له‌تاندن و فیزکردن
و خۆبه‌زل نواندن به‌سه‌ر خه‌لکیدا و نه‌ویستنی گوێپرایه‌لی بۆ راستی،
داننه‌نان به هه‌له‌دا، بۆ ئهمه‌ش ئه‌م به‌لگه به‌سه که ئیبلیس فه‌رمانه‌که‌ی
خوای به‌جینه‌هیتا که سوجه‌ی ریزبردن بوو بۆ ئاده‌م به‌هۆی
خۆبه‌زلزانی‌نه‌وه: ﴿قَالَ مَا مَنَّكَ إِلَّا تَسْجُدَ إِذْ أَمَرْتُكَ قَالَ أَنَا

خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِي مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِن طِينٍ﴾ (الأعراف/ ۱۲).

✕ له نامانجه‌کانی په‌روه‌ده‌ی ده‌روون :

۱. په‌روه‌ده‌کردن له سه‌ر به‌ندایه‌تیکردنی راسته‌قینه بۆ خوای به‌رز و
بلند.

۲. تیگه‌یشتنی به‌نده له‌وه‌ی که له نینوان ئه‌و و بی‌باوه‌پیدا نه‌وه‌یه که

خوای وازی ئی بی‌نی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوتِ

الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ

وَالْمُنْكَرِ ۚ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿النور/ ۲۱﴾

۳. بهنده تیبگات و دلنیا ببی که ملکه چکردنی بۆ خوا ، خوا یارمه تیداوه و وایلی کردوه ههز له به جیهینانیان بکات و هیز و توانای پیویستی پیداوه بۆ به جیهینان و ریگرهکانی بهردهم به جیهینانی بۆ رامالیوه ﴿وَأِنْ أَهْتَدَيْتُ فِيمَا يُوحِي إِلَيَّ رَبِّي إِنَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ﴾ سب/ ۵۰ .

۴. به دیهینانی خاکیبوون و موماره سه کردن به شیوهیهکی خۆپهسی و به بی زۆر هه خۆکردن .
 ۵. مڕۆڤه والیبکات له دهروونیا بچوکی و خه لکی بهباشتر له خۆی سهیر بکات.

❧ له ههنگاوهکانی پهروه دهکردنی دهروون :

۱. راهینانی دهروون له سه رهوشته جوانهکان:
 یه کهم ههنگاو بۆ پاکژکردنی دهروون و به دهستهینانی سه رکهوتن ﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّهَا﴾ پیویسته راهینری له سه رهوشته خۆپازاندنوه به رهوشته جوانهکان و خۆداپنن له رهوشته ناشیرین و ناپه سه نه دهکان .. بۆ نمونه :

• رهوشتی بهخشندهیی بهوه دهییت که بهردهوام ببهخشیت تا رادیییت لهسهر بهخشین و بهخشین ئاسان دهییت لهلات و دهییت بهخشنده.

• رهوشتی خاکی بوون: بهوه دهییت که دهر وونت رابیئی لهسهر خاکیی بۆ ماوهیهکی دوور و دریژ تا زال دهییت بهسهر خۆ بهزلزانینداو خاکی بوون ئاسان دهییت بووت و دهییت کهسیکی خاکی.

- ههروهها ههموو شته جوان و شهڕهیهکان بهدهست دیت بهم ریگا، وه دهتوانیت هاوکاری و سودی باش وهرگرت له پهروهشکار و راهینهڕانی ئهم بواره .

۲. مه‌رجدانان بۆ مامه‌له‌ی دهر وون:

هه‌ر وه‌ك بازرگان مه‌رج دانه‌ن بۆ هاوبه‌شه‌كه‌ی و ماله‌كه‌ی ده‌داته ده‌ستی تا بازرگانی پێوه بکات، دوایی حسابی له‌گه‌ڵ ده‌كات و لێی ده‌پرسیته‌وه له پێناو پاراستنی ماله‌كه‌ی و قازانجه‌كه‌یدا، ئاوه‌هاش ژیری بازرگانی رینگه‌ی قیامه‌ته و مه‌به‌ست و قازانجه‌كه‌شی پاك‌کردنه‌وه‌ی دهر وونه وه‌ك په‌روه‌ردگار ده‌فه‌رموی ﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا﴾ وه سه‌ركه‌وتن و قازانجی له ئه‌نجامدانی ره‌فتاره جوانه‌كان و كرداره باشه‌كانیاده ، بۆیه پێویسته ژیریش له‌م بازرگانیه‌دا مه‌رج دانی بۆ دهر وون که ره‌وشته جوان و به‌رزه‌كان و ره‌فتاره باشه‌كان ئه‌نجام بدات که ئه‌مه‌یه قازانجی ، وه دووره په‌ریژ بیټ له ره‌وشت و ره‌فتاره خراپ و ناشیرینه‌كان که ئه‌نجامدانیان زیانکردنه له‌م بازرگانیه‌دا، وه ئه‌رك و مه‌رجه‌کانیش به گوێره‌ی لێهاتن دابه‌شکا به‌سهر حه‌وت ئه‌ندامه‌كه‌ی له‌شدا که بریتین له چاوه‌گوێ و زمان و ورگ و داوین و ده‌ست و قاچ .

۳. چاودیږی : دواي ټاموژگاري کړدنی د پروون و دانانی مهرج به سهریوه و چونه ناو مامه له و کار کړدنه وه پښوېست به چاودیږی کړدن دهکات به چاویکی ټیشکگر، چونکه نه گهر چاودیږی نه کرا یاخی دهې و توشی گهنده لې دهېت، وه چاودیږی به سهرکوتوانه ی د پروون به وه دهېت پله ی باوهر و خواناسی بگه یه نیته پله ی (احسان) نه م پله ش نه وه یه که د دنیا بیت همیشه له ژیر چاودیږی خودادایت ﴿إِنَّ

اللَّهَ كَانَ عَلَیْكُمْ رَقِیبًا﴾ وه پښاسه ی (احسان) له فرموده به ناوبانگه کی جبریلدا هاتووه: { اَنْ تُعْبَذَ اللّٰهُ کَانَکَ ثَرَاۗءٌ } متفق علیه .

۴. پرسینه وه له د پروون دواي نه جامدانی کار : هروک پښوېسته بهنده ی خواناس له سهرتای روژه وه مهرجه کان بخاتره بیري د پروونی وټاموژگاري، نکات له سهر رهوا و راستی ، ناوه هاش له کوټایي روژدا کاتیک تهرخانکا بو لیپرسینه وه ی له سهر هلس و کومت و مامه له و رهفتاره کانی

۵. سزادانی د پروون له سهر که مترخه می و تاوانه کانی :

دواي لیپرسینه وه نه گهر که مترخه میه یا گونا میکی لیډهرکوت نابې پشتگوښی بخات، چونکه نه گهر پشتگوښی خست که مترخه می و گونا کړدنی لا ټاسان دهې و رادیت له گه لیا و وازلیه ټنانی لا گران دهې ، بویه دهې سزایه کی گونجاوی د پروونی بدات له سهر که مترخه می و تاوانه کانی ، بو نمونه : نه گهر تیکه یه کی گومانلیکراوی به ټاره زوو خواردبوو سزای سکی بدات به برسی کړدن.

هروها سزای هر نه دنامیکی لادهری بدات به قه دهغه کړدنی له ټاره زووه کانی، به سزایه کی گونجاوو شرعی .

چاره‌م : بزوتن .

له سروشتی هه‌موو مروڤنكدايه كه ببزوي و ره‌نجيدات له پیناو به‌ده‌مه‌وه‌چونی پښوښتیه‌كانی و هینانه دی ئاوات و ئامانجه‌كانی، كه‌واته: بزوتن نیشانه‌ی ژيانه . ئهم بزوتنه‌ش ده‌بی ئاراسته‌یه‌کی راست و دروست بکړیت تاكو به‌ردار بیټ و ببیته هو‌ی سه‌رکه‌وتن له هینانه دی ئامانجی بوونی مروڤ له‌سه‌ر زه‌ویدا.

وه له‌گه‌ل پښوښتی گرنګیدان به په‌روه‌رده‌ی زانستی و باوه‌ری و ده‌روونی، گرنګی په‌روه‌رده‌کردنی بزوتنیش دیت، ئه‌گه‌ر موسلمان نه‌بزوا و مه‌ولی نهدا ئه‌وه‌ی وه‌ریگرتووه بی گه‌یه‌نن و ده‌ستی خه‌لكیش بگری بۆ گۆڤانكاری و راست بونه‌وه، ئه‌وكاته خو‌ی توشی ساردبونه‌وه و خاوبونه‌وه و ته‌مه‌لی ده‌بیټ و ئیتر له مانا و مه‌به‌ستی زۆریك له‌وه‌ی فی‌ریبووه تی‌ناگات.

كه‌واته ئهم لاشه‌و بوونه پښوښته په‌روه‌رده بکړیت له دوو رووه‌وه :

۱. پاراستنی لاشه‌ وپیدانی خو‌راکی دروست و وه‌رزشکردنی پښوښت كه لای كه‌مه‌كه‌ی ئه‌و جموجوله‌یه كه له ئه‌نجامدانی نو‌یژدا ده‌كړیت .
۲. هه‌ستان به ئه‌نجامدانی ئه‌و ئه‌ركه خوا‌ییه‌ی كه خراوته ئه‌ستۆی؛ كه بریتی یه له به‌ندایه‌تی‌كردننكی راست و دروست ئه‌مه‌ش به خو‌شه‌حنكردن، به نوری خوا به ریځای په‌رستشه تایبه‌تیه‌كان و ئاوه‌دانكردنه‌وه‌ی سه‌رزه‌وی و خو‌شكردنی ژیان تیایدا...

✘ ئامانجی په‌روه‌رده‌ی بزوتن .

په‌روه‌رده‌ی بزوتن ده‌بیټ ری‌كخستن و ئاراسته‌کردنی بزوتنی

موسلمان له ژياندا بگریته‌وه تاكو ئهم ئامانجانه‌ش بی‌نه دی :

۱. کاریگه‌ریه‌کی باشی هه‌بی له‌و جیځای كه تیایدا ده‌ژی :

﴿وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ﴾ مريم/۳۱.

۲. به شداریه کی باش بکات له نهجامدانی پروژه ی ئیسلامی که
ئامانجی دهستپنکردنه وی ژبانی ئیسلامه تی راسته قینه یه.

۳. رزگار کردنی مرۆف له تیاچون، وه ئاسوده کردنی به ئیسلام :
﴿وَيَكُونَنَّ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ﴾ الانفال/۳۹.

له بهر ئه وه ی ئهم به شه په یوه ندی راسته وخۆی هه یه به خالی دووهم و
سێیه مه وه لیژده دا زیاتر له سه ری ئاپۆین .

هه ئگاوی دووهم : خستنه گه ری تواناکان له چاکه کردندا :

(وعملوا الصالحات) کارکردن (العمل) له (۱۵۱) ئایهت و (۷۴)
فهرمووده دا هاتوو ه.

العمل ؛ واته : پیشه و کار .

العمل الصالح : ئهو کاره یه که رێکوپێکو تهواو بێت، وه پێویسته
دوو مهرجی تێدا بێت :

یه کهم : پوخت بو خوا بێت ..

دووهم : به گۆڕه ی سوننه تی پێغه مبه ر (ﷺ) بێت .

خوا ی گه ره به گۆڕه ی پێویست وزه و توانای به مرۆف به خشیوه ،
سروشته یکی پێداوه که بجوێو ره نجیدات له پێناو په یداکردنی
پێویسته یکانی و به دیه یانانی ئامانجهکانی، جوله ش نیشانه ی ژبانه .

پێویسته توانای بزوتن ئاراسته یه کی راست و دروست بکری ت تا کو
به ردار بێت و سه رکه وتن به ده ستبێنی له هێنا نه دی ئامانجی بووندا .

به ئێ پێویسته موسلمان تواناکانی بخاته گه ر له :

یهکەم : له خزمەتکردنی خۆیدا؛ له تەواوکردنی پەرورەمەکردنیدا له هەموو رووەکانەوە و پەیداکردنی پێویستیەکانی بەبێ زیادپەرەوی و کەم پەرەوی، وەك پیغەمبەر (ﷺ) دەفرموی: {فإن لجسدك عليك حقا ، وإن لعينك عليك حقا ، وإن لزورك عليك حقا ، وإن لزوجك عليك حقا} رواه البخاري .

بۆ وەدەست هێنانی سودی باش؛ شارەزابوون و راھێنانی دەویت؛ واتە (گەشەدان بە خود) .

دووهم : له ئەنجامدانی چاکەکان : پەرستشە فرمانپێکراوەکان و ئەنجامدانی کارە چاکەکان کە تەبابێن لەگەڵ قورئان و سوننەتدا ، بەمەش باوەڕ جێگیرتر و بێتەوتر دەبێت.

لەم بارەییەوه ئیمامی غەزالی دەفرموی :

" کارکردن کار دەکاتە سەر گەشەکردنی باوەڕ و زیادکردنی ، هەروەك ئاودان کار دەکاتە سەر گەشەکردنی درەخت "

بۆ ئەوەی سود وەرگرێ لە کردەوهی چاک؛ دەبێ لە پێشوا هەستەکان بەهێزترین تاكو پەیوەندی رووبدات لە نێوان هەستەکان و ئەندامانی لەشدا، نوای ئەمە کارەکە دیتە بەر و باوەڕ زیاد دەکا؛ وە تا ئەم پەیوەستییەش بەهێزتر بێت کاریگەری قوندتر و بەهێزتر دەبێت، بۆ ئەمەش گەورەترین نمونە (نۆیژە) وەك پیغەمبەر (ﷺ) دەفرموی :

{ إن الرجل لينصرف وما كتب له إلا عشر صلوات، تسعها، ثمنها، سبعها، سدسها، خمسها، ربعها، ثلثها، نصفها }^٢.

^١ أحياء علوم الدين ج ١ ص ١٢٠ .

^٢ حديث حسن أخرجه أبو داود .

مەروەھا دەفەرمۇي : { اذكر الموت في صلاتك فإن الرجل اذا ذكر الموت في صلاته لحري أن يحسن صلاته }^۱ .

ھەژاندنى ھەستەكان يادخستىنەوھ و ھاندانى دەمۇي ، وھ بەگۈيرەي پىلەي باوھەرو گرانى كارەكە قەبارەي يادخستىنەوھ و ھاندان دەگۈرپىت.. بۇ نمونە جەنگ لەو كارانەيە كە لەسەر دەروون گرانە ، بۇيە ئاراستەي قورئان بۇ يىغەمبەر (ﷺ) :

﴿ حَرَضَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ ﴾^۲ .

واتاي (حرَضَ) : زۆر بيانورۇتىنە و ھانىيان بەدە.

وھ ئامانجى ھاندان و يادخستىنەوھ ؛ وروژاندن و جۇشدانى ھەستەكانە ... ھەستى (حَز يا تەماع ، ترس ، پىاوھتى ... ھتد) وھ چەمكى ھاندان و يادخستىنەوھ پىش كاركردن تا ئاستىكى بەرز ھاوبەشى دەكەن لەگەل چەمكى نىتەھىنان پىش كاركردن.

نىت : واتە : مەبەست و جولان و ئاراستە بوون ، وھ تا ئاراستە بوون و روكردنە خوا لەكاركردندا بەرزترو قولتر بىت كارەكە سودى زياتر دەبىت . ھۇكارگەلىكى زۆر ھەن بۇ ھاندان و بىرخستىنەوھ كە دەتوانىن بەكارىان بەھىنن پىش دەستپىكردى كار و بە گۈيرەي گونجانى لەگەل كار و مەبەست و كاتى ھەبوو ؛ بۇ نمونە : ئەو كەسەي لە سەر رىگا لەبەر دەمىدا بەردى دەبىنى ؛ پىويستى دەبى بە ھاندانىكى خىرا بە ھۇكارىك يا دوو ھۇكار پىش ئەوھى بەردەكە لاىبات ، لەو ھۇكارانەش :

۱. پىرسىار : بەلى پىرسىاركردن :

^۱ حديث حسن أخرجه أبو داود .

^۲ الأنفال/ ۶۵ .

(ا) ھەستى ھەزكردن بۇ زانىنى وەلام لە ناخى مروۇدا دەجۇشېنى.

(ب) بېردەخاتە گەر بۇ گەرەن بەدواى وەلامدا.

(ج) ھۆكارىكى گىرنگە بۇ ھۆشياركردنەوى ژىرى .

قورئان پەرە لە ئاراستەكردن و واتا ئىمانىيەكان بە پرسىياركردن، وەك :

﴿قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا﴾^۱

ھەرۋەھا سوننەتیش پەرە : وەك پىغەمبەر (ﷺ) دەفەرموى :

{أَتَدْرُونَ مَنْ الْمُفْلِسُ}^۲

{ أَلَا أَخْبَرَكُمْ ، بأفضل من درجة الصيام ، والقيام ؟ " ، قالوا : بلى

يا رسول الله ، قال : " إصلاح ذات البين ، وفساد ذات البين هي الحالقة }^۳

بۇ ھاندان پېش كاركردن چاك واىە بېرسىن لە خۇ-ان ، وەك :

(۱) بۆچ ئەم كارە بكەم ؟

(ب) بۆچ دەستىنوئىژ بگرم ؟

(ج) بۆچ بەكۆمەل لە مزگەوت نوئىژ بكەم ؟

۲. يادكردنى خوا لە كردنى ئەو كارەدا : يەكئىكە لە ھۆكارە گىرنگەكان،

بىركردنەو لەوہى كە خواى پاك و بلىند پىئى خۇشە بەندەكەى لەم

كارە چاكەدا ببىنى ، وە شانازى پىئو دەكات لای فرىشتەكان، وە

چاكەكردن دەبىتە ھۆى وەدەيئەنانى رەزامەندى خواو نزيكبونەو

^۱ الكهف/ ۱۰۳ .

^۲ أخرجه مسلم .

^۳ حديث صحيح أخرجه أبو داود.

لی، وه یادکردنه وهی نهم مانایانه هستی تامه نزدی خولیا بون بو
خوا دهه ژینتی .

لهو نایهت و فهرمودانهش که دلنیا مان دهکن لهم مانایه : ﴿ إِنَّ اللَّهَ تُحِبُّ

التَّوْبِينَ وَتُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ ﴾ البقرة/ ۲۲۲.

پیغه مبهر (ﷺ) ده فهرموی: { إن الله يحب إذا عمل أحدكم عملا أن يتقنه }^۱
۳. یادخستنه وه به چاکی و گرنگی کارکردن: دهروونی مرؤه حهز دهکات له
وده سهتهینانی هر سودیک کهوته پیش چاوی و ده رگرتنی کرئ له سهر
هر کاریک که نهنجامی دهکات، وه هستی حهزکردن له دلیدا
دهروژیت هر که تیگهیشته له گرنگی نهو کارهی که نیازی هیه
بیکات. کهواته یادخستنه وهی سودو گرنگی کاره که هاندهرینکی سوک
و باشه بو کردنی کاره که، قورئان و سوننهت زوریک لهم نمونانهی
تیدایه، وهک: ﴿ مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ
حَبَّةٍ أُنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنبُلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ ۗ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ
لِمَنْ يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴾ البقرة/ ۲۶۱ .

پیغه مبهر (ﷺ) ده فهرموی: { عليكم بقيام الليل ؛ فإنه دأب الصالحين
قبلکم، وإن قيام الليل قرابة إلى الله تعالى ، وتكفير للسيئات ، ومنهاة عن
الإثم ومطرده للداء عن الجسد }^۲

^۱ حدیث حسن أخرجه البيهقي .

^۲ حدیث صحیح أخرجه الرمذی .

٤. ترسان له نهجامی خرابی کار نهکردن:

له سروشتی مړوځه نهگړ ترسینرا دهترسیت، نهگړ سهرکهوتو بوین له یادخستنهوهی خوځان له مهترسی واز هینان له نهجامدانی کردهوه چاکهکان، یا ساردوسپړی له بهجیهینانیاندا و بهمهش چهند زیانی نهام دنیا و قیامهتیشمان لی دهکوهیت بیگومان نهام یادخستنهوهیه پالمان دهنیت بو نهجامدانی . ثایهت و فرمووده لهم بارهوه :

﴿هَاتَتْهُ هَتُؤَلَاءِ تَدْعُونَ لِتُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَمِنْكُمْ مَنْ يَبْخَلُ وَمَنْ يَبْخَلْ فَإِنَّمَا يَبْخَلْ عَن نَفْسِهِ ۖ وَاللَّهُ الْغَنِيُّ وَأَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ ۚ وَإِن تَتَوَلَّوْا يَسْتَبَدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أُولَٰئِكَ﴾ (عمد/٣٨).

واته: نا نهوته ئیوه بانگ دهکړین تا بهخشینتان ههیت له پیناو خوادا ، کهچی ههتانه رهزیل و بهرچاو تهنگه ، خو نهوهی رهزیل و بهرچاوتهنگی ههیت، نهوه بیگومان هر رهزیلی له خوئی دهکات و زهره لهخوئی دهکات ، چونکه هر خوا خوئی دهولمهند و بی نیازه ، هر ئیوه نهژار و نهدار و کهم دهست و بهنیاز ، جا نهگړ ئیوه پشت ههلکهن لهم دین و بهرنامهیه ، خوا کهسانی چاکتر له ئیوه دههینیتته مهیدان، که به هیچ شیوهیهک له ئیوه ناچن و وهک ئیوه نابن .

پیغهمبهر (ﷺ) دهفرموی: { أسوأ الناس سرقة الذي يسرق من صلاته قالوا : كيف يسرق من صلاته ؟ قال : لا يتم ركوعها ولا سجودها ولا خسرعها }^١

^١ حدیث حسن أخرجه أحمد .

۵. یادخستنهوه له هه‌لویسته چاکه پێشوه‌کان:

ئەمەش یەکیکە لەو ھۆکارانەی کە ورە دەروژینیی و پالەنیت بۆ
 ھەستان بەکارکردن، کاتی ھەستت کرد بە ساردو سپی و تەمەلی بۆ
 ھەستان بۆ شەو نووژ، یادی خۆت بخەرەو لەو شەوێ کە نیوہ‌شەو
 ھەستایت بۆ شەونووژ کە چەند ئاسان و خۆش بوو .. وە کاتی
 ھەستت کرد کە بیکەنکە ھەستی بە کردنی کاریک لە ئەنجامی تەسکی
 کات و کەم توانایی لەسەر تە یادی خۆت بخەیتەو لە ھەلویستی باش
 کە پێشتر توش تات و بارودۆخە کە سەخت‌بویو لەگەڵ ئەمەشا خوای
 گەرە خەلاتی کردی بە گونجان و ئەنجامدان و سەرکەوتن.

سەرنجی نایەتەکانی (٦٢-٦٣) سۆرەتی الانفال بدە: ﴿وَإِنْ يُرِيدُوا أَنْ

تَخَذُوا لَكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ اللَّهُ هُوَ الَّذِي أَيْدَكَ بِنَصْرِهِ

وَبِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾ وَأَلْفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي

الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلْفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ أَلْفَ بَيْنَهُمْ

إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٣﴾ .. کە تیا یاندا یادی پیغەمبەر (ﷺ)

خراوە تەو بە ھەلویستە پێشوەکان کە دەسەلات و پشتیوانی خوای
 تیا دەرکەوت تا کو دوا ی ئەم یادخستنهوه ئەم ئاراستانە بکریت بەم

نایەتانە (٦٤-٦٥ / الانفال): ﴿يَأَيُّهَا النَّبِيُّ حَسْبُكَ اللَّهُ وَمَنِ

اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٤﴾ يَأَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ

عَلَى الْقِتَالِ إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ
وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ
قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٦﴾

٦. وتو ویزو قایلکردن و هه‌سه‌نگاندنی ژیریانه :

کاتئ مروڤه قایله‌ه‌بی به گرنگی و نرخ‌ی نه‌و کاره‌ی داوای به‌جیه‌ینانی
لیکراوه، وه چهند سودمهند ده‌بیئت، نه‌مه هانی د‌ه‌دات بو به‌جیه‌ینانی
به هه‌ستی حه‌ز و پیویستی، وه هه‌روه‌ها کاتئ قایله‌ه‌بی به مه‌ترسی
و زیانی نه‌و ئیشه‌ی که ده‌یه‌وئ بی‌کات، نه‌و کاته به ویستی خو‌ی واز
له کردنی ده‌هینئ، ئالیزه‌وه گرنگی وتو ویزو قایلبون ده‌ده‌که‌وئ،
ئیت‌له نیوان مروڤه و خودیا بیئت یا له نیوان خو‌ی و که‌سانی تر‌دا بیئت،
وه چاک وایه وتو ویز له‌م باره‌وه هه‌لقولای نه‌و یاسایه بیئت که
ناوه‌پۆکه‌کی : (چاک‌یتیت به‌رژه‌وه‌ندیته) (سودم‌ندی یه‌که‌م له کاری
چاک بکه‌ره‌که‌یه‌تی)

به‌ئێ ده‌روونی مروڤه حه‌ز نا‌کات له ده‌ستچونی کارێک که سودی
پیی‌گه‌یه‌نی، یا که‌وتنه ناو زیانی‌ک که ئازاری بدا، بۆیه ده‌بینین قورئان نه‌م
ری‌گایه‌ش به‌کار ده‌هینیت بو قایلکردن، بو نمونه : ﴿إِنْ أَحْسَنْتُمْ
أَحْسَنْتُمْ لِأَنفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا﴾ الاسراء/ ٧ .

واته: نه‌گه‌ر چاکه بکه‌ن، نه‌وه هه‌ر بو‌خو‌تان چاک و به‌سوده، نه‌گه‌ر
خرابه و تاوانیش بکه‌ن نه‌وه هه‌ر یه‌خه‌ی خو‌تان ده‌گریته‌وه .

﴿قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ ۖ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا ۚ وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِخَفِيظٍ﴾ ﴿١٠٤﴾ الانعام/ ١٠٤ .

واته : بیگومان چهنده ها بهلگه ی روناکییرتان له لایه ن
په روه دگارتانه وه بۆ هاتوه ، جا نه وه ی خو ی روناکییر بکات و له
راسته کان تیفکریت، تیبگات و گۆرناکاری له بیرو هۆش و ژیانیدا
نه بنجام بدات ، نه وه هه ر خو ی قازانچ ده کات ، نه وه که سه ی چاو
ده نو قینن له ئاستی روناکییرییه خوا بییه کاندای له راستی لاده دات ،
نه ویش هه ر له سه ر خو ی ده که ویت و خو ی زه ره ر ده کات و من } واته
پیغه مبه ر (ﷺ) { به هه یچ شیوه یه ک چاود یرنیم به سه رتانه وه .

﴿أَفَمَنْ يُلْقَىٰ فِي النَّارِ خَيْرٌ أَمْ مَنْ يَأْتِيَ ءَامِنًا يَوْمَ الْقِيَمَةِ﴾
فصلت/ ٤٠ .

وه سه رنچ بده له و وتو ویژده ی نیوان پیغه مبه ر (ﷺ) و نه وه گهنجه ی
که هاته لای و داوای ریگاپیبدانی زینا کردنی لیکرد . کاتی پیو یستی
چاک وایه نه م ریگایه ش بگرینه به ر بۆ هاندانی خو مان و خه لکیش ؛
بۆ نمونه : کاتی بانگی به یانی ده بیسین و هه ست ده که ین به ساردی و
سه ری و ته مه لی ، با وتو ویژ له گه ل ده روونی خو مان بکه ین به م وتانه :
.. خه و و حه وانه وه خو شه .. به لام گه ر نو یژه که ت له ده ستچوو کئ
زیانده کات ؟ کئ پیت و به ره که تی نه و رۆژه ی له ده ست ده چی ؟ کئ
نه مپۆ په نا و پاراستنی خوای له کیس ده چی ؟

٧. هاندان له میانه ی خسته نه روی پیشه نگیک :

سه روشتی ده روونی مرۆ وایه که هه ز نا کات که سه پینشی که ویت،
بۆیه له سه رمانه که هه ستی پیاوه تی و په رۆشی و ئازایه تی بو روژینین،

وه ئاراستەيەكى راستى بگەين بەرەو ھەلسان بۆ بەجئەتەننى کردارى داواکراو لە ميانەى يادخستەو بە کەسانىک کە ھەستاون بە ئەنجامدانى ئەو کارە بە باشترین شێو، قورئان پەرە لەو ئايەتەننى کە موسلمان ھاندەدات بۆ ھەلسان بە کردارى چاک ئەمەش لە ميانەى نمونەى مەزھۇبى کە ھەلساوە بە کردنى بە باشترین شێو، وەك :

﴿إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ شَاكِرًا لِلْأَنْعَمِ^٤ أَجْتَبَنَاهُ وَهَدَيْنَاهُ إِلَى صِرَاطٍ

مُسْتَقِيمٍ ﴿النحل/١٢٠-١٢١ .

پیشەرەو کاریگەری بەھێزە ، وەکو وتراوە : ((کارى پیاویک لەسەر ھەزار پیاو باشترە لە وتەى ھەزار پیاو بۆ پیاویک)) (ئەگەر دەتەوێ پیشەوام بى پینشم کەو) (پیشەنگى پیشەوايیە بەبێ مێرەنشینی)

٨. چیرۆک :

چیرۆک رۆلێکی دیار و بەرزى ھەيە لە بزواندننى ھەستەکان و دەرخستنى سۆز و جیگیر کردنى بیر لە ژیریدا، چیرۆک پێویستى نیە بە ھەولدانى زۆر بۆ گواستنەوێ بچۆکەکانى بۆ دەرەوون .. چونکە لە بارى دەرەوونى مەزھۇب ئەگەر روداویکی دى کاریگەر دەبێ لەگەڵیا ھەرەھا چیرۆک کاریگەری ھەيە لەسەر بیسەرەن یا بینەرەن کە لەو کاتەدا لە ئەزموونى دەرەوونیدا دەرئەن ، وە رنگایەکی دەرئەن بێرەو بە گۆرەى دەرئەن چیرۆکە، وە کاریگەرییەکی وێژدانى و گیانى بەجێدەھێنێ لە دەرەووندا، وە ئامادە دەبێت زیاتر و زیاتر بۆ ئەنجامدانى ئەوێ کە چیرۆکە دەیکەین.

۹. نمونه ھېئانەۋە: رۆلۈكى گىرنگى ھەيە لە ھاندانى مروۋ بۇ ھەستان بەكارىك لە ميانەى نىزىكخستىنەۋەى واتاكەى و كارىگەرى لەسەر ھەستەكان وە لە سودەكانى :

(۱) دەرخستنى وئەيەكى واتاىى لە وئەيەكى ھەستىدا كە ژىرى وەرىدەگىرى .

(ب) ژىرى خەلكى دەۋىنى بەۋەى دەيناسن ، وا دەكات نادىار دەخاتەبەر دەمىيان و دەرييان بۇ نىزىك دەخاتەۋە .

مامۇستا نورسى لەم بارەۋە دەفەرمۇئى :

- بە دەۋرىيىنى (ضرب الأمثال) دەۋرتىن ھەقىقەت لە پىش، چاۋ يەكجار نىزىك دەخىتەۋە .
- بەھۇى يەكىتى بابەتەش لە (ضرب الأمثال) دا زۆرەى مەسەلە پەرش و بلاۋەكان كۆدەكرىنەۋە .
- بە پلىكانەى (ضرب الأمثال) دا زۆر بە ئاسانى سەركەوتن بۇ بەرزتىن ھەقىقەت بەدەس دىت^۱ .

قورئان و سوننەت زۆرىك لە نمونە ھېئانەۋەيان تىدايە ۋەك :

﴿ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَّجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَكِّسُونَ وَرَجُلًا

سَلَمًا لِرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا

يَعْلَمُونَ ﴿٢٩﴾ الزمر/ ۲۹ .

^۱ مەكوبات لاپەرە/ ۶۳۸ .

﴿لَوْ أَنزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَىٰ جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَاشِعًا
مُتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ ۚ وَتِلْكَ الْأَمْثَلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ

لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾ ﴿الحشر/٢١﴾

لەم بارەوه پێغه مەبەر (ﷺ) دەفەرموێ : {مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَرَاحُمِهِمْ
وَتَوَادِهِمْ ، وَتَوَاصُلِهِمْ كَمَثَلِ الْجَسَدِ ، إِذَا اشْتَكَى عَضُوهُ مِنْهُ تَدَاعَى
لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ ، بِالْحُمَى وَالسَّهْرِ} ^١ .

١٠. وێنەی کاریگەر :

ئەوێ چاوە دەبینێ واتاکەی بە خێرایێ دەگاتە ژیری و دل ، وە
کاریگەری زیاتر دەبێ لەسەر هەستەکان لەوێ پێیدەگات لە
رێگەی بیستنهوه .. گەر سەرنجی باری موسی پێغه مەبەر (علیه
السلام) بدەین کاتێ خوای گەورە ئاگاداری کرد لەوێ کە گەلەکەی
کردیان لە بەندایەتی کردن بۆ گوێزەکە ؛ کاریگەر بوو ، رقی هەلسا
بەلام ئەو لەوحانەی بە دەستی هوه بوو فری ئەدان ، بەلام کاتێ چوو
بۆلای گەلەکەی و بەچاوی خۆی گوێزە پەستیەکی لێبینین نۆر
زیاتر رقی هەلسا و لەوحەکانی فریدا ، لەم واتاوە پێغه مەبەر (ﷺ)
دەفەرموێت : {ليس الخیر کالمعاينة انّ الله أخیر موسى بما صنع
قومه في العجل فلم يلق الألواح فلما عاين ما صنعوا القى الألواح
فانكسرت} ^٢ .

١ مطبق عليه ، أخرجه البخاري .

٢ أخرجه أحمد .

بەلئى لە ھۆكەر مەزەكان بۇ ھاندان؛ بەكارھەننى وئەنى
زىندوۋە، ۋە پىشانەدانى كاريگەرە كە دەنوسى بە ژىرىيەۋە ۋە ھەستەكان
دەبزوئىنى بەرەۋ ئەرەۋى وئەنە كە دەيگەيەننى، نمونە :

- { لە جابر (ﷺ) دەگىرەنەۋە كە پىغەمبەر (ﷺ) بە بازاردا دەپزىشت
ۋ خەلكى بەملا ۋ لايەۋە بون، رۇيشتن بەلای كارژۆلەيەكى گوى
بچوكى مردارۋوبودا، گوىيەكى كارژۆلەكەى گرت ۋ فەرموى :
كامتان ئەمەى دەۋى بە درەمىك؟ ، وتيان بە ھىچ نامانەۋى ، چى
ئى بەكەين ؟ ئەى دەتانەۋى ئەمە بۇ ئىۋە بى ؟ وتيان : ۋەللأ ئەگەر
زىندوش بوايە عەبىداربوۋ، ئەمە "اسك" ۋ ئىستا مردارەۋە بوشە،
پىغەمبەر (ﷺ) فەرموى : سويند بە خوا دنىا لای خوا سوكتەرە
لەمەى لەلای ئىۋە }^۱

خوينەرى بەرئز بېھنە ئەندىشەت لەگەل من؛ ئەم ديمەنە
چەندە كەلىگەرى : ئەسەر ئامەدەبوۋان، ۋە پەيوەندىيان بە
دنياۋە چۆنى لىھاتوۋە دۋاى ئەمە؟!

- بانگخوازىك ۋەتەۋەى موحازەرەيەكى پى سپىررا لە بارەى برايەتى
ۋ خوشويستىن لەبەر خوا ۋ گرنگى زۆرى بۇ بانگخوازن .. ئەم
بانگخوازە بىرى كەردەۋە ۋ داۋاى پشتىۋانى لە خوا دەكرد تاكو
رەنمويى كەرد بۇشيوۋازىكى نوئى:
دۋاى سوپاس ۋ ستايشى خوا ۋ ناردنى دروود بۇ سەر گيانى
پىغەمبەر (ﷺ) :

^۱ آخرجه مسلم .

تەسبىيىكى درىزى لى گىرفانى دەرھىنا ، داۋاي ناۋەكەي كىرد لى
 ئامادەبىۋان، ۋەلايىن دايەۋە، بەردەۋام لەبەر چاۋيان بەلەي راست و
 چەپدا ھەللىدە سوپان داۋايلىكردن بە چىرى سەرنجى بەدەنى.
 بۇ چەند ساتىك بەبى دەنگى مايەۋە ، لى پاشا مەقسەتلىكى لى
 گىرفانى دەرھىنا، لى ناۋەراستىدا بە مەقسەتكە پەتى ھۇندەنەۋەكەي
 قىرتاند، دانەكانى تەسبىيەكە لى پەتەكە دەرچۈن و بە ھۆلەكەي
 ژىرپىنى ئامادەبىۋاندا بىلۋ بونەۋە، ھەمۇ ئامادەبىۋان دۇشدامان لەم
 دىمەنە كارىگەرە.

لەم ساتەدا بانگىۋازەكە بىدەنگىيەكەي بېرى و ۋتى بەدانىشتىۋان: بە
 دۇنيايىيەۋە دەمەۋانەي ئاسودە بۇ ئەم بانگەۋازە پاش ھىزى
 پەيۋەندى بە خواۋە ؛ بىرىتى يە لى پەيۋەندى بىرەيتى، بىرەيتى ئەۋ
 بەستەرەيە كە دۇلنى رۇلەكانى بانگەۋاز رۇكەدەخات ، ھەندىكىيان
 پەيۋەست دەكات بە ھەندىكى تىرەنەۋە، ئەگەر ئەۋ بەستەرە خاۋ
 بوە يا پىچرا ئىتەر دۇلەكان پىرژو بىلۋ دەبنەۋە و لىيەك دور
 دەكەۋنەۋە، ئەمەش خىراپىتىن كارىگەرى دەبى لەسەر بانگەۋاز.
 بىدەنگى بالى كىشا بەسەر جىگاگەدا، ئامادەبىۋان ھەستىيان بە
 مەترسى كىرد ، باش لى پەيامەكە گەيشتىن، ئىنجا چەمىنەۋە و
 دەنگەكانى تەسبىيەكەيان كۆكردەۋە تاكو سەرلەنۋى بە پەتلىكى
 بەھىزىتر بىھۇننەۋە ، ھەئسان و دەستىيان كىردە مىلى يەكتەر و
 بەۋپەرى دۇستايەتى و خۇشەۋىستىيەۋە تەۋقەيان لەگەل يەكتەر
 دەكرد، چاۋەكان فرمىسكىيان دەرشت، دۇلەكان تىرەيان دەھات ،
 سىنەكان بىگەرد و پاك .

سىن يەم : بانگىردىنى خەلەك بۇ سەر رىگاگەي خوا :

پنویسته موسلمان خەبات بۆ بانگکردنی خەلک بۆ سەر
رینگاکەى خوا: ﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُوا إِلَى اللَّهِ﴾ يوسف/۱۰۸ .

بەلى پنیویسته موسلمان لەگەڵ چاکیى خویدا هەلسى بە گەياندننى
پەيامى خوا بە خەلکى و بانگکردنیان بۆ سەر رینگاکەى : ﴿قُلْ إِنِّي لَنْ
يُخَيِّرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا﴾ ٢٢٠
مِنَ اللَّهِ وَرِسَالَتِهِ ٢١ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ
خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ﴿٢٢١﴾ الجن/۲۲-۲۳ .

واتە: بلى بەراستى من هەرگیز هیچ کەسێک لە خوا پەنام نادات
ئەگەر ٢٠١ بیهێت توشى زيانێک بکات و هەرگیز پەناگاکەم دەست
ناکەوێت جگە لای خوا نەبێت، بەلکو من تەنها گەياندننى پەيامەکان و
بەرنامەى خوا لەسەر ، جا ئەوێ لە خوا و پیغەمبەرەکەى یاخى بێت
ئەو بە دُنیا بێت کە دۆزەخى بۆ نامادە کراوە بۆ هەمیشە و هەتا
هەتایی.

ئەنجامدانى ئەم ئەرکە تەکلیفیكى خواىیە بۆ شایەتیدان لەسەر
خەلکى : ﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى
النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا ...﴾ البقره/۱۴۳ .

واتە: بەو شیوەیەش ئیوەمان بە گەلیکى میانەرەو گیراوە تا ببێت
شایەت بەسەر خەلکیەو و بۆ ئەوێ پیغەمبەرىش شایەتێ بدات بۆ
دانسۆزانى ئومەتێ لەسەر ئەوێ بە ئەرکى سەرشارنى خویان هەستان .

وه بۆ ئەوەی شایه‌تیه‌کی راست و دروست بده‌ین له رۆژی قیامه‌تدا پیویسته یه‌که‌م به جواترین شیوه په‌یامه‌که‌ی خویان پێ‌پراگه‌یه‌نین ، دووه‌میش بزانی هه‌لوێستیان چی یه له‌م په‌یامه . تا کاتی په‌روه‌ردگار له قیامه‌تدا پرسیاری لێ‌کردین له‌م شایه‌تیدانه‌ بتوانین وه‌لام بده‌ینه‌وه که په‌یامه‌که‌مان گه‌یاند به فلان و فلان هۆز هه‌ندیکیان وه‌لامیاندوه و هه‌ندیکی تریشیان بۆ وه‌لام بوون.

به‌لێ خۆی گه‌وره هه‌لگرتنی په‌یامێکی به باوه‌رداران سپاردوه ، وه ئه‌ركێکی مه‌زنی خستۆته گه‌ردنیا که بریتی یه له : رێنمایی‌کردنی خه‌لکی بۆ ره‌وا، وه رابه‌ریکردنی خه‌لکی بۆ خێر، وه روناک‌کردنه‌وه‌ی هه‌موو جیهان به خۆری ئیسلام، له پاشا خۆی پیروژ و بلند پیشانی ده‌دا که باوه‌ردار له پێناو ئه‌م مه‌به‌سته‌دا سه‌رومالی فروشتوه به‌خوا و ته‌رخانی‌کردوه له پێناو سه‌رخستنی باتگه‌وازی ئیسلام دا و گه‌یاندنی به دنی خه‌لکی و رزگارکردنیا له تالی ژیا : ﴿إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَىٰ مِنْ

الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَرْبَ لَهُمُ الْجَنَّةُ﴾ (التوبه/ ۱۱۱).

واته: به‌پاستی خوا ، گیان ومالی له ئیمانداران که‌پوه به‌وه‌ی که به‌مه‌شت بۆ نه‌وانه . به‌م شیوه‌یه موسلمان سه‌رو مالی ته‌رخان ده‌کات بۆ بانگه‌وازه‌که‌ی ، وه له قیامه‌تدا پاداشته‌که‌ی وه‌رده‌گیرته‌وه .

هه‌نگاوی سێ‌یه‌م : رێنمایی‌کردن و فه‌رماندان به راستی و ره‌وا :

﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ﴾.

بهائی رینمایی کردن و فرماندان به راستی و رهواپیویسته، به
دنیاییهوه هستان و بهرگریکردن له داد و رهوا و سهلماندیان نه‌رکیکی
سهخت و پرهمترسیه، وه کۆسپه‌کانی ریگای نه‌جامدانی نه‌م نه‌رکه
زۆن؛ (ناره‌زووی ده‌روون، بیروباوه‌ره‌کانی ده‌روبه‌ر، بیرسای
به‌رژه‌وه‌ندی، یاخه‌گریتی یاخیان، سته‌می سته‌مکاران، توندوتیژی
سه‌سهخت و نامه‌ردان، ده‌ست دریژی ده‌ست دریژکاران ...) بۆیه
تویشوی تایبه‌تی ده‌وی، رینماییکردن، یادخستنه‌وه، نامۆزگاری
یه‌کتری، هاندان و ئاگادار کردنه‌وه؛ هیمن بۆ گه‌شه‌کردنی برایه‌تی.
هه‌ستکردن به ئه‌رك و سپارده؛ نیشانه‌ن بۆ نزیکه‌بونه‌وه له مه‌به‌ست و
نامانج. نامۆزگاری کردنی یه‌کتر کرده‌وه‌کانی تاکه تاکه کۆده‌کاته‌وه و
کاره‌گری له نیوانیاندا پێکه‌مه‌ینی و گه‌شه‌یان پێده‌کاوه‌وه دیانکاته
پاسه‌وانی راسته‌قینه‌ی داد و ره‌وا، هه‌ر که پاسه‌وانیکی ره‌وا هه‌ستی
به‌وه کرد که ته‌نها نه‌یه و که‌سی تری له‌گه‌ل‌دایه و نامۆزگاری و رینمایی
ده‌کات و پشتی ده‌گری و له مه‌یداندا له‌گه‌ل‌یدا ده‌وه‌ستی و هه‌لو‌ب‌ستی
له‌گه‌ل‌دا ده‌گری، خوشی ده‌وی و پشتی ته‌ناکا و به‌جی ناهیل، به‌مه
گیجی وه‌ی به‌رز ده‌بیته‌وه و توانا و گه‌شه‌ ده‌کات و زۆر ده‌بیت، نیت
وایله‌دیت به‌رگه‌ بگری وکۆلنه‌ده‌ر بیت. ده‌بی نه‌وه‌شمان لا رونبی که نه‌م
ناینی ئیسلامه به‌رز و راویساو نابی به‌بی پاسکردنی له‌لایه‌ن کۆمه‌ل‌ن
موسلمان‌ی یه‌ک‌گرتووی هاوکارو رینمایی کارو ده‌سته‌به‌رکار و زامنا‌ری
یه‌کتری که برایه‌تی ئیمانی له ناویاندا بده‌وشیته‌وه، وه بۆ پێگه‌یاندنی
نه‌م کۆمه‌له‌ خوای گه‌وره‌ په‌روه‌رده‌ی ئیمانی و راهی‌نان له‌سه‌ر چاکه‌کاری،
له‌سه‌ر نه‌خشه‌ جوانه‌که‌ی ریگای رزگاری سوره‌تی (العصر) خسته‌ ریزی
پیشه‌وه.

هه‌نگاوی چوارهم : نامۆزگاری ورینماییکردن به نارامگرتن :

﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾

پەرۆرەدە بوون لەسەر باوەڕ و راھاتن لەسەر کارکردنی چاک و
هەستان بە ئەنجامدانی داخوایەکانی پاسبوانی و پاراستنی داد و رەوا
- گراترین ئەرکی تاک و کۆمەڵی باوەڕدارە - ئەمەش ئارامی و ئارامگرتنی
دەوێ ، ئارامگرتن لەسەر خەباتی بێ و چانی دەروون ، بەرەنگاری
ئەیاران، ئارامگرتن لەسەر ئازار و شەکەتی و ناپەرەتی، ئارامگرتن لەسەر
خۆھەلکێشان و لەخۆ بایی بوون و ستمی ستمکاران، ئارامگرتن لەسەر
بازدان و فجووکردنی شەپخووازن ، ئارامگرتن لەسەر دوور و درێژی
قۆناغەکانی خەبات و رێگای گەیشتن بە سەرکەوتن و ... ئەمانە ھەموو بۆ
بەرەنگار بونەوه و بڕینی رێگا و بەدەست ھێنانی سەرکەوتن پیویستن بە
شینەیی و لەسەر حۆلی.

بەلەي ئامۇزگارى و رېنمايىكردن بە ئارامگرتن، تويىشوي رىگايە و تواناكان شەحن و بەھيژ دەكات، بە وروژاندنى ھەستکردن بە تاقانەيى ئامانچ و تەنھايى روتىگراو، يەكيتى و پشتىگىرى ھەمووان ، پيدانى خوشەويستى و ورە و كۆلنەدان .. تا كۆتا واتاي كارى كۆمەلى، كە راستيتى ئىسلام لەو دۇخەدا نەبى ئازى و دەرناكەوي ئەنجاميش زيان و خەسارەتمەندىيە. ئامۇزگار يىكردنى يەكتر بۇ پاراستنى رەوا و دانبەخۇدا گرتن، ويىنى نەتەھەي مۇسلمانى لىدىتە بەرچا و ، كە بوونىكى تايبەتى و پەيوندىەكى سەر بەخۇ و رىچكەيەكى يەكگرتووي ھەيە ... ئەو نەتەھەيەي وەك چۆن ھەست بە ئىركى سەرشانى خۇي دەكان ئاوەھاش ھەست بە بوونى خۇي دەكا، راستى ئەو باوەر و رەفتارە چاكەي كە ثيانى خۇي بۇ تەرخان كىردووە دەزانى و ھەر بەمەشەو پىشەرەوايەتى

خۇى بۇ مۇۋاپىقەتلىك دىتە بەرچاۋ ..بۇيە ھەمىشە ئامۇزگارى يەكتەر دەكەن
بۇ جىيەجىيەكتەرنى ئەم ئەرك و سىپاردە پىرۋزەي كە كەوتۈتە ئەستۋيان،
يەكتەر ئاراستە دەكەن و ئامۇزگارى يەكتەر دەكەن بە نمونەي رەفتارى و
گوفتارى بۇ ئارامگرتن و نەبەزىن و كۆلنەدان .

بەئى ئەمەيە تاكە رىنگاي رىزگارى كە خىۋاي گەۋرە دىيارىكردۋە و
نەخشەي بۇ كىشەۋە لە سورەتى(العصر) دا.

بۇيە ھەر كە دوو مۇسلمان لە ھاۋرپىيانى پىغەمبەر(ﷺ) بەيەك
دەگەيشتن لىكەدەنەدەپران ھەتا ھەردووك سورەتى(العصر)يان بۇ يەكتەر
نەخۋىندەبايە ..بەم خۋىندەنەۋە بەئىنيان تازە دەكردەۋە بۇ يەكە
باۋەپەكەيان بىتەۋتر بىكەن و چاكە بىكەن، بەردەۋام پىشتىگىرى و ئامۇزگارى
يەكتەر بىكەن بۇ پاراستن و سەرخستنى داد و رەۋا، پاراستنى ئەم دەستۋرە
خىۋايىيە، دانىبەخۇداگرتن و ئارامگرتن ..

بەئىنيان دەدا كە ھەردووكيان لەم دەستەۋ بەرەيە بن كە باۋەپران بەم
دەستۋرە خىۋايىيە ھاۋردۋە ..

ئىنجا دۇعا خىۋازيان لە يەكتەر دەكرد و دەپۇيشتن بەدەم ئىش و
كارىانەۋە .

دەبا ئىمەش چاۋ لەۋان بىكەين تا رىزگار بىيىن لە زىان و بە سەربەرزى
بۇزىن و بە سەربەرزىۋە بىگەپىننەۋە بۇ لاي پەروەردىگارمان .

۲۸ ى رەمەزانى ۱۴۲۴

تەۋاۋ بوو

سەرچاوهكان

- ۱- تهفسیری ئاسان بورهان محمد أمين
- ۲- تهفسیری فتح القدیر محمد بن علي بن محمد الشوكاني.
- ۳- في ظلال القرآن سيد قطب.
- ۴- أحياء علوم الدين تصنيف الامام أبي حامد محمد بن محمد الغزالي.
- ۵- العودة الى القرآن د. مجدي الهلال
- ۶- التوازن الربوي د. مجدي الهلال
- ۷- نظرات في الرؤية الايمانية د. مجدي الهلال
- ۸- فقه الدعوة الى الله عبدالرحمن حسن جنبكة الميداني
- ۹- الفتح الرباني و الفيض الرحاني سيد عبدالقادر الجيلاني
- ۱۰- آداب الصحبة والمعاشرة مع اصناف الخلق لامام الغزالي

ناوهرۆك

بابەت _____ لاپەرە

پیشەکی ۳

بەرنامەى رزگارى ۶

هەنگاوى يەكەم :

پەرورەدى ئىمانى ۹

پېئاسەى پەرورەدە ۱۱

پېئاسەى باوەر ۲۰

تەرورەكانى پەرورەدە

يەكەم : ژيرى و پەرورەدى زانىارى ۲۴

دووەم: دڻ ۳۹

سئ يەم: دەرورن ۴۸

چوارەم: بزوتن ۵۴

هەنگاوى دووەم:

خستنه گەپى تواناکان لە چاکەکردندا ۵۵

هەنگاوى سئ يەم :

رێنمايى كردن و فرماندان بە راستى و رەوا ۷۱

هەنگاوى چوارەم :

ئامۆژگارى و رێنمايى كردن بە ئارامگرتن ۷۲

سەرچاوەكان ۷۵

ناوهرۆك ۷۶

